

REKRY-AMARE-hanke

Hämeen ammattikorkeakoulun osahankkeen raportti 3
2.1.2012 – 31.12.2012

Marketta Jokinen

REKRY-AMARE-hanke

Hämeen ammattikorkeakoulun osahankkeen raportti 3

2.1.2012 – 31.12.2012

Marketta Jokinen, suunnittelija

Hyvinvointiosaamisen koulutus- ja tutkimuskeskus

Marketta Jokinen

REKRY-AMARE-hanke

Hämeen ammattikorkeakoulun osahankkeen raportti 3 2.1.2012 – 31.12.2012

ISBN 978-951-784-597-7 (PDF)

ISSN 1795-424X

HAMKin e-julkaisu 1/2013

© Hämeen ammattikorkeakoulu ja kirjoittajat

JULKAISIJA – PUBLISHER

Hämeen ammattikorkeakoulu

PL 230

13101 HÄMEENLINNA

puh. (03) 6461

julkaisut@hamk.fi

www.hamk.fi/julkaisut

Ulkoasu ja taitto: HAMK Julkaisut

Hämeenlinna, tammikuu 2013

Sisällys

1 Johdanto	6
2 Hyvä alkukartoitus ja kotoutumisen edistäminen	7
3 Sosiaali- ja terveysalan ammattilaiseksi Suomeen	8
3.1 Sairaanhoidtaja ja sosiaalialan ammattilainen.....	8
3.2 Valvira ja ammattikorkeakouluysteistyö	9
4 Hämeenlinnan sosiaali- ja terveysalan suurimmat rekrytoijatahot ja vuoden 2012 työvoimatarve	10
4.1 Kanta-Hämeen keskussairaalan rekrytointiyksikkö	10
4.2 SeutuRekry Oy.....	10
5 Hämeen ammattikorkeakoulun osahankkeen yhteistyökumppanuudet vuoden 2012 aikana	11
5.1 Diakonia ammattikorkeakoulu	11
5.2 Osallisena Suomessa -hanke Hämeenlinnan pilotti	12
5.3 Spurtti-hanke	12
5.4 TE-toimistot	13
5.4.1 Hämeenlinnan toimipiste	14
5.4.2 Päijät-Hämeen toimipiste	14
6 Esitys vastuopettajan nimeämisestä Hämeen ammattikorkeakouluun	15
7 Hämeen ammattikorkeakoulun opiskelijoiden projektiopinnot ja opinnäytetyöt vuonna 2012	15
7.1 Hoitotyön koulutusohjelma	15
7.1.1 Terveystyön koulutusohjelma	15
7.1.2 Opinnäytetyö	17
7.2 Sosiaalialan koulutusohjelma.....	17
7.2.1 Laatu ja moniammatillinen palveluohjaus	17
7.2.2 Toimintatutkimuksellinen projektityö.....	18
7.2.3 Kotouttamistyön erityishaasteet	20
7.3 Ohjaustoiminnan koulutusohjelma.....	21
8 Hämeen ammattikorkeakoulun osahankkeen koko hankeaikainen toteutusosuus	21
8.1 Kuvaus osahankkeen toteutusosuudesta.....	21
8.2 Yhteistyö osahankkeen varsinaisten kohderyhmien kanssa	22
8.3 Yhteistyö osahankkeen välillisten kohderyhmien ja yritysten kanssa	22
8.4 Osahankkeen edustajat ohjausryhmässä.....	23
8.5 Hämeenlinnan työnantajien työvoimatarpeet ja työvoiman osaamistarpeet	24
8.6 Hyvien käytäntöjen kokoaminen ja levittäminen	24
8.6.1 Mukautettu pääsykoemahdollisuus	24
8.6.2 Mahdollisuus positiiviseen erityiskohteluun.....	24
8.6.3 Esitys vastuopettajan nimeämisestä	25
8.6.4 Ammattikorkeakouluopintoihin valmentava koulutus	25
8.6.5 Alueellinen ja valtakunnallinen oppilaitosyhteistyö.....	25
8.6.6 Tutkimus sosiaali- ja terveysalan vaihto-opiskelijoille	25
8.6.7 Sosiaali- ja terveydenhuollon monikulttuurisuustietämys.....	26
8.7 Akateemisten oppisopimusmallien mahdollisuudet	26
8.7.1 OPSO – Suomen oppisopimuskoulutuksen järjestäjät.....	26
8.7.2 Hämeenlinnan seudun oppisopimustoimisto	26
8.7.3 Korkeakoulutettujen oppisopimustyyppinen täydennyskoulutus	26
8.8 Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen	27
8.9 HAMKin opiskelijoiden projektiopinnot ja opinnäytetyöt.....	27
8.10 Hämeen ammattikorkeakoulun projektiryhmä	28
8.11 Hankkeen kansainväliset partnerit ja muu kansainvälinen yhteistyö.....	29
9 Ajankohtaista	29
9.1 Paikallisesti	29
9.1.1 Hämeenlinnan tilinpäätös vuodelta 2011	29
9.1.2 Kanta-Hämeen keskussairaala	30
9.1.3 Erikoissairaanhoidto ja perusterveydenhuolto	31
9.1.4 Maahanmuuttajien työllistyminen	33
9.1.5 Monikulttuurisuusohjelma vuosille 2012 - 2015	33
9.1.6 Maakunnan johtohenkilöitä eläkkeelle	33

9.2 Valtakunnallisesti	34
9.2.1 Ammattikorkeakoulujen uudistamiskäytänteitä	34
9.2.2 Ammattikorkeakoulujen aloituspaikkavähennykset	35
9.2.3 Ammattikorkeakoulujen yhteistoimintaneuvottelut	35
9.2.4 Hoitajat määräävät lääkkeitä	35
9.2.5 Suomenkielen oppiminen	35
9.2.6 Terveysthuoltoon ammatillinen kielikoe	36
9.2.7 Koulutetut hoitajat takaisin hoitotyöhön	36
9.2.8 Terveysthuoltoalan työntekijöiden eettinen rekrytointi	37
9.2.9 Terveysthuollon laillistaminen uudistumassa	37
9.2.10 Sairaanhoidopiireistä luovutaan	37
9.2.11 Espanjasta Suomeen sairaanhoitajaksi	37
9.2.12 Hoitajille riittää töitä	37
10 Verkkojen heittämissen jälkeinen sato	38
LÄHTEET	40
LIITE 1	47

1 Johdanto

Koko REKRY-AMARE-hankkeen Hämeen ammattikorkeakoulun (HAMK) osahankkeen toiminta-ajan on suunnittelija ollut yhteistyössä alueen julkisyhteisöjen, hyvinvointialan yrittäjien ja kolmannen sektorin edustajien kanssa. Esimerkiksi Hämeenlinnan kaupunki oli kiinnostunut mahdollisuudesta kouluttaa maahanmuuttajia sairaanhoitajiksi. Yhteistyöneuvottelussa voitiin todeta, että maahanmuuttajan tulee, ainakin toistaiseksi, osallistua ns. normaaleihin pääsykokeisiin. Edellä mainittuja tahoja on myös koko osahankkeen ajan informoitu asioista, joita osahankkeen aikana on saatu selville. Myös yksittäisten maahanmuuttajien kanssa on keskusteltu esimerkiksi pääsykoekäytänteisiin, ammattikorkeakouluopintoihin sekä sosiaali- ja terveysalan työllistämiseen vaikuttavista seikoista.

Osahankkeen aikana olen saanut yhteistyöpyynnön esimerkiksi Osallisena Suomessa -hankkeelta. Hämeenlinnan pilottikokeilun työhön valmentaja otti minuun yhteyttä selkiyttääkseen Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston (Valvira) nettiohjeistuksen sisältöä. Ohjeistuksessa on maahanmuuttajahakijaa informoitu, että hän voi ottaa suoraan yhteyttä koulutusta järjestävään suomalaiseen oppilaitokseen. Oppilaitos antaa lausunnon siitä, onko tutkinto ylipäänsä täydennettävissä vastaamaan suomalaista tutkintoa. Oppilaitos antaa lausunnon myös siitä, kuinka paljon ja minkälaisia lisäopinnoita hakijan tulisi suorittaa.

Valviran ohjekirjassa, Sairaanhoidajaksi Suomeen (ohje 2/2011), mainintaan muun muassa, jos hakija haluaa koulutuksen vastaavuuden selvitystä Valviran kautta, on hänen toimitettava asiakirjat Valviralle. Valvira lähettää hakijan asiakirjat lausunnonle suomalaisen oppilaitokseen, joka kouluttaa sairaanhoitajia. Lausunnon maksaa hakija. Hakijan on täydennettävä koulutustaan oppilaitoksen määrittämillä lisäopinnoilla, jos alkuperämaassa suoritettu tutkinto ei vastaa Suomessa suoritettavaa tutkintoa.

Tein HAMK:n osahankkeen suunnittelijana esityksen HAMK:n koulutuksen ohjausryhmälle (22.2.2012) ammattikorkeakouluun nimettävästä ja koulutettavasta maahanmuuttaja- ja monikulttuurisuusasioihin perehtyneestä vastuupettajasta. Esitys on luettavissa kokonaisuudessaan tämän raportin liitteenä. Esityksen teon aikaan ei ollut tiedossa, että Valvira, oman ilmoituksensa mukaisesti, tekee ammattikorkeakoulu-yhteistyötä pääsääntöisesti Metropolia ammattikorkeakoulun kanssa.

Osahankkeen yhteistyökumppaneita ja HAMK:n johtoa on edellä mainittujen seikkojen lisäksi informoitu muun muassa sekä mukautetusta pääsykoemahdollisuudesta että mahdollisuudesta positiiviseen erityiskohteluun. Yhteistyökumppaneita ja johtoa on lisäksi informoitu sosiaali- ja terveysalan vaihto-opiskelijoille tehdyn kyselytutkimuksen tuloksista. Kyselyyn vastaajat kertovat arvostavansa Suomea sekä asuin- että työpaikkana. Heidän mukaansa suomenkielen kirjallinen ja suullinen taito on kuitenkin ehdoton edellytys arjessa ja työssä selviytymisessä.

Raporttiin on koottuna Hämeenlinnan sosiaali- ja terveysalan suurimpien rekrytoijatahojen, Kanta-Hämeen keskussairaalan rekrytointiyksikkö ja SeutuRekry Oy, työvoimatarve ja avoinna olevat työpaikat vuonna 2012. Hämeen ammattikorkeakoulun osahankkeen toiminta-aikana on näiden suurimpien rekrytoijatahojen kautta työllistynyt paikkakunnalle useita maahanmuuttajia. Osahankkeen toiminnan alkuvaiheessa ei

vielä ollut juurikaan tarvetta maahanmuuttajien rekrytointiin. Tämä on myös luettavissa osahankkeen ensimmäisessä väliraportissa vuodelta 2010.

Hämeen ammattikorkeakoulun, Hyvinvointiosaamisen koulutus- ja tutkimuskeskuksen opiskelijat ovat koko HAMKin osahankkeen toiminta-ajan osallistuneet eri-ikäisten maahanmuuttajien kanssa toteutettuihin projekteihin. Opiskelijat ovat kirjoittaneet näistä yhteistoiminnallisista projekteista myös raportit. Raporteissa opiskelijat ovat kuvanneet yhteistoiminnan suunnittelun, toteutuksen ja arvioinnin. Opiskelijat ovat arvioineet omaa osuuttaan muun muassa ammatillisen kasvun näkökulmasta ja kuvanneet myös eri-ikäisiltä maahanmuuttajilta saadun palautteen. Opiskelijat ovat saaneet maahanmuuttajilta myönteistä palautetta ja kiitosta siitä, että yhteistoiminnallisissa tapahtumissa ovat maahanmuuttajat tutustuneet paremmin sekä toisiinsa että kantasuomalaisiin. Palautteen mukaan maahanmuuttajien on ollut paljon helpompaa osallistua esimerkiksi erilaiseen harrastustoimintaan. HAMKin opiskelijat ovat näin ollen omalta osaltaan edistäneet kotoutumista ja ennaltaehkäisseet syrjäytymistä.

Osahankkeessa on tehty kaksi opinnäytetyötä, toinen sosionomi (AMK) -tutkintoon ja toinen yhteistyössä sairaanhoitaja (AMK) -tutkintoon ja terveydenhoitaja (AMK) -tutkintoon liittyvänä. Sekä yhteistoiminnallisten projektiopintojen että opinnäytetöiden suunnittelussa ja toteutuksessa on huomioitu koko REKRY-AMARE-hankkeen ja HAMKin osahankkeen tavoitteet.

Tässä kolmannessa Hämeen ammattikorkeakoulun osahankkeen raportissa on kuvattu myös osahankkeen koko hankeaikainen toteutusosuus 1.6.2010 - 31.12.2012 väliseltä ajalta.

HAMKin osahankkeen päättyessä voidaan todeta, että hankeaikainen toiminta on osaltaan selkiyttänyt maahanmuuttajien parissa tehtävää työtä. Osahankkeen aikana on muun muassa selvinnyt, että sosiaali- ja terveysalan ammattilaiseksi Suomeen haluavalla on erilaisia mahdollisuuksia päästä koulutukseen ja tulla rekrytoituksi työmarkkinoille. Moni kysymys jää kuitenkin vielä vastausta vaille.

2 Hyvä alkukartoitus ja kotoutumisen edistäminen

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu Alkukartoituksen avuksi, esimerkkejä kotoutumislain mukaisen alkukartoituksen hyvistä käytännöistä, ilmestyi helmikuussa 2012. Julkaisussa todetaan, että hyvin tehdyt ja suunnitellut alkukartoitukset vaikuttavat siihen, että maahanmuuttaja pääsee esimerkiksi juuri hänelle sopivaan koulutukseen. Alkukartoituksessa tulee huomioida omakielisyys, arvioijalla tulee olla erityinen asiantuntemus. Alkukartoitus ei saa jäädä irralliseksi toimenpiteeksi ja se tulee suunnitella asiakaslähtöisesti. Paikallisesti tai alueellisesti tulee sopia parhaiten soveltuvista alkukartoitusmalleista ja käytännteistä. Alkukartoituksesta viestiminen tulee lisäksi suunnitella niin, että maahanmuuttaja ymmärtää kartoituksen sisällön oikein ja sen, että kartoituksen tekemisestä on oikeasti hänelle hyötyä.

Edellä mainitussa julkaisussa esitetään, että uuden kotoutumislain (1386/2011) ydin-asiana on maahanmuuton alkuvaiheeseen panostaminen. Kotoutumislaki tuli voimaan

1.9.2011 ja alkukartoitus toteutetaan siten, että sen perusteella maahanmuuttaja voidaan ohjata työmarkkinoille, tarvettaan vastaavaan koulutukseen tai muuhun kotoutumista edistäviin toimenpiteisiin ja palveluihin. Hyvä alkukartoitus sisältää henkilön osaamisen kartoituksen ja tunnistamisen sekä luku- ja kirjoitustaidon selvittämisen. Alkukartoituksessa käydään läpi myös maahanmuuttajan aikaisempi koulutus ja työkokemus, suomenkielen ja/tai ruotsinkielen suullisen ja kirjallisen taidon arvioiminen. Lisäksi on selvitettävä maahanmuuttajan opiskelutaidot ja opiskeluvalmiudet sekä kartoitetaan hänen omat suunnitelmansa, toiveensa urastaan ja yleisesti elämäntilanteestaan. (Huttunen, Karinen, Kivisik, Korhonen, Laine, Mikkonen, Prisada, Ruohomäki & Sallinen 2012, tiivistelmä, alkusanat, 10.)

Osallisena Suomessa -hankekokeilussa arvioidaan alkuvaiheen ohjauksen ja kotoutumiskoulutuksen uudistustarpeita. Hankekokeilu on perustana kotoutumiskoulutuksen kehittämiseksi. Kokeilun tuloksiin perustuen arvioidaan tarpeet järjestelmän muuttamiseksi. Kotoutuminen tapahtuu maahanmuuttajan ja yhteiskunnan vuorovaikutteisessa kehityksessä. Kotouttaminen sisältää monialaista edistämistä. Kotoutumisen vahvistamisessa tulee huomioida maahanmuuttajan sosiaalinen vahvistaminen, monialainen yhteistyö sekä erityisiä toimenpiteitä tarvitsevat maahanmuuttajat. Tämä tarkoittaa myös viranomaisten maahanmuuttajatyön selkiyttämistä. (Kariuki 2011, 7, 8 10.)

3 Sosiaali- ja terveysalan ammattilaiseksi Suomeen

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira) ohjaa aluehallintovirastoja ja kuntia toimialansa lainsäädännön toimeenpanossa sekä valvoo sen toteuttamista. Ohjauksen ja valvonnan tavoitteena on edistää väestön terveyttä ja toimintakykyä, ehkäistä tupakoinnista ja alkoholin käytöstä aiheutuvia haittoja. Tavoitteena on myös yhdenmukaistaa sosiaali- ja terveydenhuollon lupahallinnon, valvonnan ja ohjauksen käytännöt koko maassa sekä varmistaa oikeusturvan toteutumista sosiaali- ja terveydenhuollossa. Tavoitteena on lisäksi varmistaa palvelujen laatua sosiaali- ja terveydenhuollossa, varmistaa potilasturvallisuutta ja varmistaa elinympäristön terveysriskien hallintaa. (http://www.valvira.fi/ohjaus_ja_valvonta.)

3.1 Sairaanhoidaja ja sosiaalialan ammattilainen

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira voi myöntää henkilölle oikeuden toimia sairaanhoitajana Suomessa. Sairaanhoidajan ammatti on laillistettu ammatti eli Valvira laillistaa sairaanhoidajan tutkinnon saaneen henkilön. Valvira merkitsee hänet terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteriin (Terhikki). Oikeuden saamisen ehdot ovat erilaiset sen mukaan, onko hakija suorittanut sairaanhoidajan tutkinnon EU tai ETA -valtioissa, Pohjoismaissa vai muualla. Laillistamiseen vaikuttaa lisäksi onko hän EU- tai ETA -valtion kansalainen vai jonkin muun valtion kansalainen. Terveydenhuoltoa valvovana viranomaisena Valvira edellyttää, että sairaanhoitajat osaat riittävästi suomea tai ruotsia tehtäviensä hoitamiseksi. (Sairaanhoidajaksi Suomeen 2011.)

Opetushallitus päättää ulkomaisen tutkinnon tuottamasta virkakelpoisuudesta Suomessa. Opetushallitus toimii myös tutkintojen kansainvälisen vertailun tiedotuskeskuksena. Opetushallitus ei pyydä ammattikorkeakouluilta lausuntoja yksittäisistä hakemuksista. Päätöksenteossa noudatetaan alan koulutusta antavien ammattikorkea-

koulujen kanssa yhteisesti sovittua linjausta. Tutkintojen tunnustaminen tarkoittaa päätöstä, millaisen kelpoisuuden ulkomainen tutkinto antaa työtä tai opiskelupaikkaa haettaessa. Alakohtaiset viranomaiset päättävät ammatinharjoittamisoikeuden myöntämisestä. Korkeakoulut ja oppilaitokset päättävät ulkomaisen tutkinnon antamasta jatko-opintokelpoisuudesta ja ulkomailla suoritettujen opintojen hyväksi lukemisesta Suomessa suoritettavaan tutkintoon. Opetushallitus myös neuvoo pyynnöstä korkeakouluja akateemiseen tunnustamiseen liittyvissä kysymyksissä. (<http://www.oph.fi/tutkintojentunnustaminen>.)

3.2 Valvira ja ammattikorkeakoulu yhteistyö

Maahanmuuttaja voi selvittää alkuperämaansa koulutuksen vastaavuutta Valviran kautta tai hakija voi ottaa suoraan yhteyttä koulutusta järjestävään suomalaiseen yliopistoon tai oppilaitokseen. Jos hakija haluaa, että vastaavuus selvitetään Valviran kautta, hänen on toimitettava asiakirjat Valviralle. Valvira lähettää hakijan asiakirjat lausunnon yliopistoon tai oppilaitokseen. Lausunnon maksaa hakija. (http://www.valvira.fi/luvat/ammattioikeudet/hakemusohjeet/eu_eta_maiden_ulkopuolella_koulutut/ohje.)

Jos hakija on suorittanut sairaanhoitajan tutkintonsa EU- tai ETA -alueen ulkopuolella, ja hän on EU- tai ETA -valtion kansalainen, Valvira lähettää hakijan asiakirjat lausunnon suomalaisen oppilaitokseen, joka kouluttaa sairaanhoitajia. Oppilaitoksessa arvioidaan, vastaako hakijan tutkinto Suomessa koulutuksen suorittaneen sairaanhoitajan tutkintoa, jos tutkinto ei vastaa Suomessa suoritettua tutkintoa on hakijan täydennettävä koulutustaan oppilaitoksen määrittämällä lisäopinnoilla. (Sairaanhoitajaksi Suomeen 2011.)

Maahanmuuttajan tulee lähettää todistuksena Valviraan, maksulliseen selvitysprosessiin. Valvirasta pyydetään tarpeen mukaan eri tahoilta lisäselvityksiä. Maahanmuuttaja voi keskeyttää Valviran selvitysprosessin jos hän havaitsee, ettei se johda myönteiseen päätökseen. Kielteinen päätöskin on maahanmuuttajahakijalle maksullinen. Valvira pyytää oppilaitoksilta rinnasteisuuslausunnon ulkomailla suoritettuun tutkintoon. Tämänkin lausunnon maksaa hakija. Valvira ei ota kantaa siihen, mitä em. pätevyyskoulutuksen tulee olla, onko se teoriaopintoja, käytännön harjoittelua vai mitä. (Lindström & Nikander 2012.)

REKRY-AMARE-hankkeen seminaarissa 12.6.2012 Valviran lakimies Helena Virtanen kertoi, että Valvira tekee pääsääntöisesti ammattikorkeayhteistyötä Metropolia ammattikorkeakoulun kanssa (Virtanen 2012). Hämeen ammattikorkeakoulun sairaanhoitaja- ja terveydenhoitajaopiskelijat olivat sähköpostitse yhteydessä Valviraan tehdessään osahankkeelle opinnäytetyötä. Opiskelijat tiedustelivat maahanmuuttajasairaanhoitajien mahdollisuuksista täydentää tutkintoaan. Valvirasta vastattiin, että määritettäessä täydennettäviä opintoja lausuntoa varten, he kääntyvät yleensä Metropolia ammattikorkeakoulun puoleen. (Kiikka & Takkinen, 15.)

4 Hämeenlinnan sosiaali- ja terveysalan suurimmat rekrytoijatahot ja vuoden 2012 työvoimatarve

4.1 Kanta-Hämeen keskussairaalan rekrytointiyksikkö

Keskussairaalan rekrytointiyksiköstä kerrottiin, että vuonna 2011 on Kanta-Hämeen keskussairaalaan tullut esimerkiksi saksalainen lääkäri, joka toimii vakinaisessa työsuhteessa Riihimäen yksikössä. Perehdytysprosessi on toteutettu ns. työelämän valmistuspaikassa. Prosessi on ollut haasteellinen, varsinkin kielitaidon osalta. Vuonna 2011 lääkäripaikkoja oli auki yhteensä 42, joista täytettiin 26 paikkaa. Kanta-Hämeen keskussairaalaan kerrottiin, että maahanmuuttajat eivät yleensä tule valituksi avoimien virkoihin, koska heillä ei ole virkoihin riittävää pätevyyttä.

Maahanmuuttajasairaanhoitajia hakeutuu keskussairaalaan työhön jonkin verran. Mutta esimerkiksi Kongosta kotoisin olevan sairaanhoitajan tutkintoon ei Valvira tehnyt rinnasteisuuspäätöstä. Keskussairaalan leikkaussalissa on työssä Suomessa pätevyyskoulutuksen suorittaneita maahanmuuttajia. Keskussairaalaan on toiveena, että maahanmuuttaja on Suomessa ensin perushoitotyössä ja työllistyy erikoissairaanhoitoon vasta sen jälkeen. Keskussairaalaan toimii myös maahanmuuttajia sairaalahuoltajina. Työnantajana keskussairaala on maahanmuuttajamyönteinen. Keskussairaalaan etsitään erilaisia vaihtoehtoja maahanmuuttajien rekrytointiin sekä työhön perehdytykseen. (Aitola 2012.)

Vuoden 2012 maalikuussa oli Kanta-Hämeessä sosiaali- ja terveysalalla jätetty yhteensä 72 paikkailmoitusta. Avoimia tehtäviä oli muun muassa lääkäreille, ylihoitajille, sairaanhoitajille, laboratoriohoitajille, röntgenhoitajille, mielenterveyshoitajille. (TE-toimisto 2012a.) Vuoden 2012 lokakuussa oli sosiaali- ja terveysalalla yhteensä 48 paikkailmoitusta. Avoimia tehtäviä oli muun muassa ylihoitajille, sairaanhoitajille, mielenterveyshoitajille, perushoitajille, lääkintävahtimestareille, lääkintävoimistelijoille, sosiaalityöntekijöille, sosiaalialan ohjaajille, psykologeille. (TE-toimisto 2012b.)

Hämeenlinnan työmarkkina-alueelta selvitettiin URA -järjestelmän kautta aktiivitas- sa olevat maahanmuuttajahakijat, joilla on muu kuin suomen kansalaisuus ja joilla on hakuammattina jokin sosiaali- ja terveysalan tutkinto. Hakijoina oli 1 laboratoriohoitaja, 4 erikoissairaanhoitajaa ja 1 lääkäri, 1 laborantti ja 3 lähihoitajaa. (Sievänen 2012a.)

4.2 SeutuRekry Oy

REKRY-AMARE-hankkeen Hämeen ammattikorkeakoulun osahankkeen ensimmäisenä toimintasyksynä, vuonna 2010, oli Hämeenlinnan kaupungin tavoitteena saada jokaiseen avoimien olevaan sosiaali- ja terveysalan työtehtävään vähintään 5 työhakemusta. Korkeasti koulutettujen, sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten työtehtäviin oli tuolloin ollut vähemmän kuin 5 hakijaa. Esimerkkinä olivat seuraavat ammattinimikkeet perhepäivähoitaja, terveyskeskuslääkäri, lastentarhanopettaja, erityislastentarhanopettaja, sosiaalityöntekijä, sairaanhoitaja ja psykologi. (Jokinen 2011, 17.)

Hämeenlinnan kaupunki rekrytoi työntekijöitä kaikkiin yksiköihin SeutuRekry Oy kautta, hakijaksi tulee tuolloin Hämeenlinnan kaupunki. SeutuRekry Oy ei voi kuitenkaan

olla sijaisyksikkö, jolloin se ei voi myöskään ilmoittaa avoimista sijaisuuksista MOL -sivuilla. Hämeenlinnan TE -toimiston listoilla on sellaisia maahanmuuttajatyönhakijoita, joiden alkuperämaan tutkintoa ei ole rinnastettu suomalaiseen tutkintoon. Esimerkiksi maahanmuuttajasairaanhoitaja ei välttämättä hakeudu lainkaan sairaanhoitajan tehtäviin Suomessa. Maahanmuuttajasairaanhoitajat aloittavat työuransa Suomessa yleensä lähihoitajan tehtävissä. SeutuRekry Oy:n maahanmuuttajatyönhakijoiden kriteereinä ovat ammatillisen tutkinnon rinnasteisuus päätös Suomessa sekä suomenkielen taito. (Jantola 2012.)

5 Hämeen ammattikorkeakoulun osahankkeen yhteistyökumppanuudet vuoden 2012 aikana

5.1 Diakonia ammattikorkeakoulu

Diakonia ammattikorkeakoulun lehtorin kanssa sovitun yhteistyöneuvottelun tarkoituksena, oli lisätä ymmärrystä maahanmuuttajien pätevyitysmiskoulutusten sisällöstä, rahoituksesta ja muista käytännön asioista. Tarkoituksena oli selvittää, olisiko tällaisten pätevyitysmiskoulutuksien haku ja järjestäminen mahdollista myös Hämeen ammattikorkeakoulussa.

Maahanmuuttajille suunnattuja sairaanhoitajien pätevyitysmiskoulutuksia on järjestetty Diakonia ammattikorkeakoulussa Helsingissä vuodesta 2005 lähtien. Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystoimessa on jatkuva pula koulutetuista hoitajista ja maahanmuuttajataustaiset sairaanhoitajat työskentelevät laitosapulaisina tai lähihoitajina. Maahanmuuttajasairaanhoitajia on myös työttömänä.

Pätevyitysmiskoulutus on suunnattu sairaanhoitajille, terveydenhoitajilla, kätilöille ja väliskäreille, joilla ei ole EU-pätevyyttä. Pääkaupunkiseudulla asuvat ovat etusijalla opiskelijoita valittaessa. Opiskelijaksi pyrkiville järjestetään kielitesti ja sen läpäistyään heidät kutsutaan haastatteluun. Pätevyitysmiskoulutuksen rahoittaa Helsingin kaupungin ja TE -toimiston yhteishanke. Diakonia ammattikorkeakoulu on voittanut kilpailutukset. Opiskelijalla on mahdollisuus työmarkkinatukeen. Vuosittain pätevyitysmiskoulutukseen hakeutuu 40 - 50 hakijaa. Lähes kaikki koulutukseen päässeet valmistuvat määräajassa ja kaikille voidaan osoittaa työpaikka Helsingin kaupungilla, jos he vain haluavat. Pätevyitysmiskoulutuksen pääsyvaatimuksena oleva kielitaitotaso auttaa valmistuvia selviämään työssä hyvin suomen kielellä.

Pätevyitysmiskoulutuksessa on kohdattu myös erilaisia ongelmia. Esimerkiksi sosiaali- ja terveysalan arvoihin on vaikea vaikuttaa lyhyessä koulutusajassa. Opiskelijoiden tiedot ja taidot ovat hyvin erilaisia, tämä on taas haastavaa sekä opettajalle että harjoittelua ohjaavalle henkilölle. Harjoittelun ohjaus ei ole aina onnistunut. Myöskään opiskelussa tarvittava kielitaito ei ole samanlaista kuin työssä tarvittava kielitaito. Esimerkiksi koulutuksessa opinnäytetyön tekeminen on haastavaa. Pohdittavana on myös se, mitä hyvä tai huono suomenkielentaito sosiaali- ja terveysalalla tarkoittaa.

Diakonia ammattikorkeakouluun on valittu maahanmuuttajia opiskelijoiksi myös ns. normaalin pääsykokeen kautta. Yleensä näin valitut opiskelijat ovat tulleet jo ala-asteikäisinä Suomeen sekä kouluttautuneet Suomessa ensin lähihoitajiksi. He ovat myös yleensä jo olleet Suomessa työelämässä.

Maahanmuuttajille suunnattu ammattikorkeakouluihin valmentava koulutus (amk-valma) on aina liittynyt johonkin hankkeeseen eli erillistä rahoitusta tällaiseen opiskeluun ei ole ollut saatavilla. Diakonia ammattikorkeakoulu joutunee ottamaan rahoitusta maahanmuuttajille suunnattuun koulutukseen myös oppilaitoksen perusopetuksesta. (Karhia 2012.)

5.2 Osallisena Suomessa -hanke Hämeenlinnan pilotti

REKRY-AMARE-hankkeen HAMKin osahankkeen suunnittelijana sain yhteydenoton Osallisena Suomessa -hankkeen Hämeenlinnan pilotin työhön valmentajalta. Yhteistyöpyyntö liittyi Valviran nettisivuilla olevaan ohjeistukseen: ”Pääperiaatteena on, että EU/ETA -maiden ulkopuolella suoritettua koulutusta verrataan suoraan nykyiseen vastaavaan suomalaiseen koulutukseen. Tutkinnon vertailun suorittaa yliopisto tai oppilaitos, joka antaa lausunnon siitä, onko tutkinto ylipäänsä täydennettävissä vastaamaan suomalaista tutkintoa sekä siitä, kuinka paljon ja minkälaisia lisäopintoja hakijan tulisi suorittaa. Koulutuksen vastaavuutta voi selvittää Valviran kautta tai hakija voi ottaa suoraan yhteyttä koulutusta järjestävään suomalaiseen yliopistoon tai oppilaitokseen.” ([http://www.valvira.fi/luvat/ammattioikeudet/hakemusohjeet/eu_eta_maiden_ulkopuolella_koulutetut/ohje.](http://www.valvira.fi/luvat/ammattioikeudet/hakemusohjeet/eu_eta_maiden_ulkopuolella_koulutetut/ohje))

HAMKin osahankkeen suunnittelijana en saanut selville edellä esitetyn ”...hakija voi ottaa suoraan yhteyttä koulutusta järjestävään suomalaiseen yliopistoon tai oppilaitokseen...” lauseen toimintasisältöä. Sain selville, että Valvira tekee, oman ilmoituksensa mukaan, pääsääntöisesti yhteistyötä Metropolia ammattikorkeakoulun kanssa.

5.3 Spurtti-hanke

Spurtti-hankkeen projektipäällikön ja projektisuunnittelijan kanssa käydyn neuvottelun tavoitteena oli saada lisää tietoa julkisuudessa paljon keskustelua herättäneestä espanjalaisten sairaanhoitajien Suomeen työllistymisestä. Neuvottelussa selkiytettiin Spurtti-hankkeen toimintoja ja mahdollisuuksia hyödyntää työskentelyä Hämeen ammattikorkeakoulun osahankkeessa.

Suomen valtion taloudellinen tutkimuskeskus arvioi, että sosiaali- ja terveysaloille tarvitaan 120 000 uutta työntekijää vuoteen 2025 mennessä. Satakunta ja Kymenlaakso rekrytoivat sairaanhoitajia näkyvästi Espanjasta tammikuussa 2012. Rekrytoinnin syynä on Suomessa eläköitymisaallon ennakoitu työvoimapula sosiaali- ja terveysalalla. Rekrytoinnin järjestävät yllättyivät 2300 hakemuksesta. Hakijoista 530 on jo ollut työelämässä ja 70 on viimeisen vuoden opiskelijoita. Espanjan vaikea talouskriisi ja suurtyöttömyys ajavat sairaanhoitajia Espanjasta Suomeen. Ensimmäiset hoitajat voisivat aloittaa syksyllä 2012 perus- ja lähihoitajina. Valituille sairaanhoitajille järjestetään kieli- ja kulttuurikoulutusta sekä perehdytystä suomalaiseen terveydenhuoltojärjestelmään. Suomessa tarvetta on erityisesti vanhustenhoidossa. Suomeen tänä keväänä tulevalle koeryhmälle on tarkoitus järjestää Espanjassa 3-6 kuukauden koulutuspaketti. Sairaanhoitajien palkat ovat Espanjassa nykyisellään vähän huonompia kuin Suomessa.

Espanjassa aiotaan leikata sairaanhoitajien palkkoja kahden seuraavan vuoden aikana. Suomalaisten sairaanhoitajien paluumuutto on myös lisääntynyt. (Kippo 2012, A6; Lapintie 2012, A7.)

Spurtti-hanke palvelee varsinaissuomalaisia työnantajia, jotka eivät löydä tarvitsemaansa työvoimaa Suomesta. Projektilla on tiivistä yhteistyötä työ- ja elinkeinotoimistoissa jo toimivan EURES eli eurooppalaisen työnvälityksen kanssa. Spurtti-hanke tuo Varsinais-Suomeen ammattitaitoista työvoimaa, joka muuttaa perheineen maahan pysyvästi. Spurtti-hanke tuottaa muun muassa suomenkielen koulutusta jo muuttajien lähtömaassa sekä antaa tietoja Suomen yhteiskunnasta ja työelämästä. Työntekijät saavat tietoja myös omalla kielellään heidän saavuttuaan Suomeen. (Spurtti-hanke 2012; Lindström & Nikander 2012.)

Yhteistyöneuvottelussa keskusteltiin myös ajankohtaisista irtisanomisista, esimerkiksi Salossa sijaitsevasta Nokian tehtaista. Nokia irtisanoi kesällä 2012 Suomessa 3700 työntekijäänsä ja suurin ratkaisu oli sulkea Salon matkapuhelintehdas. Salosta jäi työtömäksi noin 850 ihmistä. (<http://www.turkulainen.fi/blogit/turkulaisen-paakirjoitukset/114097-nokian-vaikutus-ulottuu-pitkalle>; Lindström & Nikander 2012.)

Suomessa on tiedossa, että sosiaali- ja terveystieteiden ammattilaisia on paljon työssä esimerkiksi teollisuuden eri alueilla. Terveystieteiden ammattijärjestöt ovat ottaneet kantaa siihen, miksei Suomessa anneta täydennyskoulutusta sairaanhoitajan työstä poissaolevia henkilöitä. Turun seudulla on kokemus, ettei edellä mainittuihin täydennyskoulutuksiin saada osallistujia. Ne, jotka ovat halunneet pois terveydenhuollon tehtävistä, eivät halua palata niihin, vaikka saisivat täydennyskoulutuksen. Suurin syy tähän on terveydenhuollon pieni palkka ja raskas työ. (Lindström & Nikander 2012.)

5.4 TE-toimistot

TE-keskusten tehtävät ovat siirtyneet elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksiin. ELY-keskusten keskeisiin tehtäviin kuuluu alueen työmarkkinoiden seuraamisen ja kehittämisen lisäksi sopia työ- ja elinkeinoministeriön kanssa alueensa työ- ja elinkeinotoimistojen tavoitteet ja resurssit sekä jakaa ne työ- ja elinkeinotoimistoille. Tehtäviin kuuluu myös ohjata, kouluttaa ja tukea työ- ja elinkeinotoimistoja tavoitteiden saavuttamisessa ja palvelun kehittämisessä sekä valvoa, että sovitut toimintaperiaatteet tulevat toteutetuiksi. Resurssi- ja tavoiteneuvotteluihin valmistaudutaan yhdessä alueen työ- ja elinkeinotoimistojen kanssa kesällä ja tavoitteet sovitaan työ- ja elinkeinoministeriön kanssa loka-marraskuussa. Loppuvuodesta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus osoittaa tavoitteet ja resurssit työ- ja elinkeinotoimistoille.

Hyvän asiakaspalvelun turvaamiseksi ja tavoitteiden saavuttamiseksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus järjestää työ- ja elinkeinotoimistojen virkailijoille koulutustilaisuuksia ja työkokouksia, joissa mm. linjataan työvoimapolitiikan toimeenpano. Linjausten mukaisen toiminnan, hyvän asiakaspalvelun ja resurssien oikean käytön turvaamiseksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus tekee työ- ja elinkeinotoimistoihin myös ohjaus- ja tarkastuskäyntejä. Käyntien määrät ja tavat vaihtelevat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksittain.

(<http://www.te-keskus.fi/Public/?nodeid=11575&area=7641&lang=1>.)

TE -toimistot kuuluvat työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalaan. Alueellista työvoimapolitiikkaa hoitavat ELY- keskuksat. (http://www.mol.fi/mol/fi/05_tyovoimatoimisto/index.jsp.) Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätoimipaikka on Lahdessa ja Hämeenlinnassa on myös toimipaikka (<http://www.ely-keskus.fi/fi/ELYkeskuksat/HameenELY/Yhteystiedot/Sivut/default.aspx>).

5.4.1 Hämeenlinnan toimipiste

Sosiaali- ja terveysala on suurin koulutusala työvoimakoulutushankinnoissa Hämeen ELY -keskuksen alueella. Sosiaali- ja terveysalan koulutuksista ostetaan eniten lähihoitajakoulutusta. Tutkintotavoitteisia työvoimapolitiittisia, ammattikorkeakouluun johtavia koulutuksia on ostettu vähän. Hämeen ELY -keskuksen mukaan lähihoitajasta sairaanhoitajaksi koulutusta ei ole mahdollista järjestää ELY -keskuksen rahoituksella. (Kinnunen, Onnila & Salminen 2012.)

Hämeenlinnan seudun työ- ja elinkeinotoimiston maahanmuuttajapalvelujen työvoimaneuvoja otti yhteyttä REKRY-AMARE-hankkeen HAMKin osahankkeen suunnittelijaan. Työvoimaneuvoja tiedusteli onko maahanmuuttajan osahankkeen kautta mahdollista osallistua Hämeen ammattikorkeakoulussa suomen kielen opiskeluun. Tavoitteena oli saada opintoja sairaanhoitajan työhön tarvittavaan ammattisanastoon. Työvoimaneuvojan asiakkaana oli kiinalaisen henkilö, joka on suorittanut Suomessa englanninkielisen sairaanhoitajan tutkinnon.

Työvoimaneuvoja kertoi lisäksi, että Valvira ei myönnä toimilupaa ilman riittävää suomen kielen taitoa. Asiakas on tällä hetkellä töissä hoitoapulaisena paikallisessa hoivakodissa. Työsopimuksen jatkamisen ehtona on sairaanhoitajan toimilupa. Keskustelussa työvoimaneuvojan ja asiakkaan välillä oli suunniteltu, että asiakas opiskelisi ensin perussuomea niin, että voisi suorittaa suomen kielen yleisen kielitutkinnon keskitasolla. (Komsu 2012.)

Varasin kiinalaiselle asiakkaalle tapaamisajan, jolloin voisin todellisessa vuorovaikutustilanteessa todentaa asiakkaan tämän hetkisen suomen kielen taidon. Tapaamisen jälkeen oli tarkoitus selvittää, onko maahanmuuttajan mahdollista opiskella suomenkielistä hoitotyön ammattisanastoa HAMKissa. Kiinalainen asiakas ei valitettavasti koskaan saapunut sovittuun tapaamiseen, eikä työvoimaneuvoja enää ottanut yhteyttä asiakkaan asiassa.

5.4.2 Päijät-Hämeen toimipiste

HAMKin osahankkeessa pidettiin yhteistyöneuvottelu Kanta-Hämeen ja Päijät-Hämeen EURES-neuvojien kanssa maaliskuussa 2012. Neuvottelussa keskusteltiin Valviran osuudesta maahanmuuttajan pätevytymisprosessissa, espanjalaisten sairaanhoitajien rekrytoinnista Suomeen ja mahdollisen HAMKissa toteutettavan koulutusmoduulin suunnittelusta.

Tämän yhteistyöneuvottelun jälkeen Päijät-Hämeen EURES-neuvoja osallistui Lahdessa järjestettyyn sosiaali- ja terveysalan työnantajatapaamiseen. Tässä tapaamisessa tuli selkeästi esiin, ettei työnantajataholla ole mahdollisuuksia, niukoista henkilöstöresursseista johtuen, irrottaa tässä vaiheessa henkilöä kokoamaan lähtömaan koulutusta.

EURES-neuvoja oli ehdottanut REKRY-AMARE-hankkeen silloiselle projektipäällikölle koko hankkeen toimijoiden yhteistä neuvottelua edellä mainitussa työnantajatapamisessa esitetyistä asioista. Tarve sosiaali- ja terveysalan työntekijöistä on kuitenkin ilmeinen. (Sievänen 2012b.)

6 Esitys vastuopettajan nimeämisestä Hämeen ammattikorkeakouluun

REKRY-AMARE-hankkeen Hämeen ammattikorkeakoulun osahankkeen suunnittelijana tein esityksen 22.2.2012 Hämeen ammattikorkeakoulun koulutuksen ohjausryhmälle (entinen opiskelijavalintaryhmä) HAMKiin nimettävästä ja koulutettavasta maahanmuuttaja- ja monikulttuurisuusasioihin perehtyneestä vastuopettajasta. Esityksen mukaisesti nimettävä vastuopettaja toimisi kiinteässä yhteistyössä AMARE -keskuksen, HAMKin toiminta-alueen rekrytoijatahojen sekä alueen muiden oppilaitosten kanssa. (Jokinen 2012a.) Esitys on julkaisun liitteenä 1.

Lähetin esityksen sähköpostitse tiedoksi myös REKRY-AMARE-hankkeen hämeenlinnalaisille ohjausryhmän jäsenille eli Hämeenlinnan kaupungin henkilöstöjohtaja Raija Hätiselle, perheryhmäkoti Mansikkapuiston johtaja Eveliina Selänpäälle ja Kehittämiskeskus Hämeen yritysasiain Marjo Niemiselle. Marjo Nieminen oli tuolloin virkavapaalla, joten lähetin esityksen tiedoksi myös vt. toimitusjohtaja Ari Räsäselle.

Koulutuksen ohjausryhmän puheenjohtaja vastasi sähköpostitse, että esityksestä oli ohjausryhmässä keskusteltu (Mahlamäki-Kultanen 2012). Sähköpostiviestin jälkeen esitin vielä perusteluja koulutuksen ohjausryhmän puheenjohtajalle, informoin muun muassa HAMKin osahankkeen saamista yhteistyöpyynnöistä (Jokinen 2012b). Lähetin puheenjohtajalle vielä syksyllä 2012 sähköpostiviestin, jossa informoin Valviran tekevän, oman ilmoituksensa mukaisesti, pääsääntöisesti ammattikorkeakouluyhteistyötä Metropolia ammattikorkeakoulun kanssa. (Jokinen 2012c.)

7 Hämeen ammattikorkeakoulun opiskelijoiden projektiopinnot ja opinnäytetyöt vuonna 2012

7.1 Hoitotyön koulutusohjelma

7.1.1 Terveydenhoitotyön asiantuntijuus

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija syventää osaamistaan moniammatillisessa työssä ja osaa kriittisesti tarkastella ja arvioida omaa osaamistaan ja kehittää sitä jatkuvasti (<https://soleops.hamk.fi>).

Ensimmäinen opiskelijaryhmä toteutti projektiopinnot yhteistyössä koulutuskeskus Tavastiassa opiskelevan maahanmuuttajaryhmän kanssa. Yhteistyön tavoitteena oli lisätä maahanmuuttajaopiskelijoiden tietoisuutta psyykkisestä ja sosiaalisesta hyvinvoinnista. Tavoitteena oli lisäksi, että maahanmuuttajat oppisivat hyödyntämään tietoja oman jaksamisensa vahvistamisessa sekä sosiaalisten verkostojen ylläpitämisessä. Opiskelijat olivat valinneet sisällöksi erityisesti keskustelun erilaisista terveyteen ja ennaltaehkäisyyn liittyvistä teemoista. HAMKin opiskelijat kirjaavat raportissaan, että myös oma ammatti-identiteetin kehittyminen oli tämän projektin aikana tärkeää.

Projektiopinnot toteutettiin kahdessa yhteistyötapaamisessa. HAMKin opiskelijat olivat tyytyväisiä yhteistyön toteutumiseen. Opiskelijat keräsivät palautetta kirjallisesti erilaisilla hymiö -merkeillä. Jokaisen maahanmuuttajan antama palaute oli kuvattuna hymyilevällä hymiöllä ja he antoivat myös suullisesti kiitosta opiskelijoille. (Manninen, Melanen, Oksanen, Pitkänen, Rajapuro, Rulja & Röntynen 2012.)

Toinen opiskelijaryhmä toteutti Terveydenhoitotyön asiantuntijuus -projektiopintonsa yhteistyössä koulutuskeskus Tavastian maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavan koulutuksen (MaVa) opiskelijaryhmän kanssa. MaVa -koulutus alkaa elokuussa ja päättyy kesäkuussa. Koulutuksessa opetetaan suomen ja englannin kieltä, tietokoneen käyttöä, matematiikkaa, biologiaa, historiaa ja muita asioita. Koulutukseen voi hakea suoraan oppilaitoksen tai TE -toimiston kautta. Opiskelijaksi haakeutuvan tulee osata lukea, kirjoittaa ja puhua vähän suomea. Koulutuskeskus Tavastiassa maahanmuuttajat voivat opiskella yhdessä suomalaisten kanssa, lisäksi joissain koulutuksissa on omia ryhmiä maahanmuuttajille. (<http://www.hameenlinna.fi/Maahanmuutto-Immigration/Maahanmuuttajille/Suomen-kielen-koulutus/Ammatillinen-koulutus/>)

Hämeen ammattikorkeakoulussa järjestettyyn yhteistoimintaan osallistui koulutuskeskus Tavastiasta yhteensä 17 maahanmuuttajaopiskelijaa. Ryhmään kuului 4 naista ja 13 miestä. Opiskelijat olivat kotoisin Kongosta, Irakista, Brasiliasta, Nigeriasta, Afganistanista, Thaimaasta, Angolasta, Turkista ja Sri Lankasta ja ovat olleet Suomessa 1-2 vuotta.

HAMKin projektiopintojen tavoitteena oli lisätä maahanmuuttajien tietoisuutta terveellisestä ravitsemuksesta sekä liikunnan merkityksestä terveyteen. Tuokioiden avulla pyrittiin motivoimaan maahanmuuttajaopiskelijoita oman terveytensä edistämiseen sekä terveydentilan hallintaan. Tavoitteena oli myös lisätä maahanmuuttajaopiskelijoiden ryhmähenkeä, motivoida puhumaan suomea sekä lisätä maahanmuuttajanuorten Suomen kulttuurin tietämystä. Toiminnalliset tuokiot toteutettiin neljällä eri kerralla.

Hoitotyön koulutusohjelman opiskelijat kirjoittivat projektiopinnoista raportin, jossa he kuvasivat toiminnallisten tuokioiden suunnittelun, toteutuksen ja arvioinnin. Raportissa he arvioivat myös oman osuutensa onnistumisia. Hoitotyön koulutusohjelman opiskelijat totesivat, että alkujännityksen jälkeen toiminnalliset tuokiot sujuivat rennossa vuorovaikutuksessa maahanmuuttajien kanssa.

Maahanmuuttajaopiskelijoilta kerätyn kirjallisen palautteen mukaan he pitivät erityisesti erilaisista toiminnallisista osuuksista ja olisivat halunneet yhteistoiminnan jatkuvan pidempään. Palautteissa mainittiin lisäksi, että uuden oppiminen oli mukavaa.

HAMKin opiskelijoita kiitettiin siitä, että he olivat opastaneet maahanmuuttajanuoria, olivat järjestäneet erilaisia tapaamisia ja tutustuttaneet maahanmuuttajaopiskelijoita sekä toisiinsa että suomalaisiin nuoriin opiskelijoihin. (Hämäläinen, Savola, Simola & Vesala 2012.)

Kolmas opiskelijaryhmä toteutti yhteistoiminnan Hämeenlinnan seudun työvalmennussäätiöLuotsinkanssa. Projektioipintoinatoteutettuun tukihenkilötoimintaan osallistuivat Luotsin työtoiminnassa olevat maahanmuuttajat. Työvalmennussäätiö Luotsin tehtävänä on vaikeassa työmarkkina-asemassa olevien henkilöidentoimintakyvyn ja elämäntaitojen tukeminen sekä työllistymisen ja sen edellytysten edistäminen. Luotsi-säätiö tuottaa palveluita koko Hämeenlinnan seudulle. (<http://www.luotsisaatio.fi/index.html>.)

Projektioipintojen yhteistoimintaan osallistui myös kolme, HAMKin vietnamilaista vaihto-opiskelijaa. Hoitotyön koulutusohjelman opiskelijat toteuttivat kolme ryhmätapaamista, joiden päätarkoituksena olivat maahanmuuttajien kotoutumisen edistäminen ja syrjäytymisen ehkäisy.

Hoitotyön koulutusohjelman opiskelijoiden mukaan maahanmuuttajilla tulisi olla enemmän sovittuja kohtaamisia samanikäisten suomalaisten kanssa. Saadussa palautteessa hoitotyön koulutusohjelman opiskelijat saivat kiitosta maahanmuuttajien kohtaamisesta ja yleisesti keskustelusta heidän kanssaan. (Manninen, Melanen, Oksanen, Rajapuro, Rulja & Röntynen 2012.)

7.1.2 Opinnäytetyö

Terveystenhoitajaopiskelija ja sairaanhoitajaopiskelija tekivät yhdessä opinnäytetyön REKRY-AMARE-hankkeen HAMKin osahankkeelle. Opinnäytetyön nimi on Monikulttuurinen työyhteisö: Sairaanhoitajaopiskelijoiden käsityksiä työtoveruudesta maahanmuuttajataustaisten hoitoalan ammattilaisten kanssa. Aineistonkeruun lomake sisälsi kysymyksiä opiskelijoiden suhtautumisesta maahanmuuttajiin sekä heidän oma-kohtaisia kokemuksiaan työtoveruudesta maahanmuuttajien kanssa. Opinnäytetyön tuloksista voidaan todeta, että sairaanhoitajaopiskelijoilla oli ennakkoluuloja maahanmuuttajia kohtaan. Lisäksi maahanmuuttajien heikko suomenkielen taito nähtiin ongelmana puutteelliseksi jäävän kommunikaation näkökulmasta. Vastausten perusteella opinnäytetyössä todetaan työyhteisöjen perehdytyksen työskentelyyn maahanmuuttajataustaisten työntekijöiden kanssa olevan vielä varsin vähäistä. (Kiikka & Takkinen 2012.)

7.2 Sosiaalialan koulutusohjelma

7.2.1 Laatu ja moniammatillinen palveluohjaus

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija osaa arvioida palveluiden muutoksia ja niiden kehittämistarvetta, suunnata ja koota tarpeenmukaisia palveluita erilaisissa elämäntilanteissa olevien asiakkaiden tueksi sekä käyttää palveluohjausta työmenetelmänä ja toimia moniammatillisissa verkostoissa. Osaamistavoitteina ovat sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen, reflektiivinen kehittäminen ja johtamisosaaminen. Opintojakso toteutetaan yhteistyössä työelämän yhteistyökumppaneiden kanssa. (<https://soleops.hamk.fi>.)

Opiskelijat toteuttivat opintojakson yhteistyössä Vanajaveden opiston kanssa. Vanajaveden opisto on Hämeenlinnan, Janakkalan ja Hattulan kansalaisopisto, joka tarjoaa ihmiselle vapauden kehittää tietojaan ja taitojaan. Kursseja on monilta alueilta: liikunta, tanssi, musiikki, kielet, tietotekniikka, kuvataide, käsityö, kirjallinen ja näyttämöilmaisu, yhteiskunta ja kulttuuri ym. (<http://www.vop.fi/>)

Sosiaalialan koulutusohjelman opiskelijoiden projektiopintojen toimintatuokioiden tavoitteena oli selvittää, miten maahanmuuttajaa tuetaan kotoutumisessa. Opiskelijoiden tarkoituksena oli kartoittaa maahanmuuttajien verkostoja sekä sitä, mistä maahanmuuttajat voisivat saada suomalaisia ystäviä. Tavoitteena oli lisäksi selvittää maahanmuuttajien koulutustasoa ja ammatillista osaamista. Toimintatuokioita järjestettiin neljä kertaa.

Opiskelijat raportoivat, että työskentely monentasoisten osajien kanssa oli erittäin haastavaa. Maahanmuuttajat neuvoivat kärsivällisesti toisiaan sekä suomeksi että muilla yhteisillä kielillä. Opiskelijat arvioivat, että ryhmätoiminta onnistui hyvin ja ilmapiiri oli myönteinen.

Toimintaan osallistuneilta maahanmuuttajilta kerättiin kirjallinen palaute. Lomake oli laadittu niin, että osallistuja vastasi neljään väittämään hänen palautettaan kuvaavalla hymiöllä eli naurava, hymyilevä, vakava, epävarma, surullinen tai kysymysmerkki. Lomakkeessa oli myös mahdollisuus vastata avoimeen kysymykseen, mikä toiminnassa oli vastaajan mukaan hyvää entä oliko jotain kehitettävää. HAMKin opiskelijat kertoivat myös suullisesti lomakkeiden sisällöstä ennen palautteen keräämistä.

Saatu palaute koostui seuraavista osista: Minulla oli kivaa - yli puolet vastasi nauravan hymiön, Oli helppo ymmärtää mitä piti tehdä – vastauksissa oli sekä nauravia että vakavia hymiöitä, Minä sain puhua aina kun halusin – suurin osa valitsi nauravan hymiön, Kun minä puhuin, muut ihmiset kuuntelivat – suurin osa valitsi nauravan hymiön. Opiskelijat arvioivat, että vastaajista suurin osa oli ymmärtänyt kysymykset. Väärin ymmärrys näkyi selvimmän avointen kysymysten vastauksissa. (Aho, Arvola, Hämäläinen & Siitojärvi 2012.)

7.2.2 Toimintatutkimuksellinen projektityö

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää työelämälähtöisen osaamisen kehittämisen merkityksen, harjaantuu tutkivan työotteen käytössä osana projektityötä ja perehtyy työelämän kehittämisen näkökulmasta rajattuun kehittämistehtävään. Opiskelija osaa vahvistaa omaa osaamistaan projektityön keinoin, hankkii teoreettisia välineitä osallistavan toimintatutkimuksen toteuttamiseksi, osaa laatia kirjallisen projekti- ja tutkimussuunnitelman. Opiskelija osaa suunnitella, toteuttaa ja arvioida projektityötä prosessina, osaa dokumentoida kehittämistyötä tutkimusta hyväksi käyttäen ja osaa laatia raportin kehittämistyöstä. (<https://soleops.hamk.fi/>)

Ensimmäisen opiskelijaryhmän projektityön yhteistyökumppaneina olivat Hämeen ammattikorkeakoulun Nipsula ja Hämeenlinnan lyseon yläasteen opiskelijoita. Nipsulan avoin varhaiskasvatustoiminta on suunnattu kaikille alle kouluikäisille lapsille ja heidän vanhemmilleen tai hoitajilleen. Toiminta-ajatuksena on luoda turvallinen ja ystävällinen toimintaympäristö, jonne perheiden on mukava tulla. Nipsulan toiminta

perustuu sosiaalipedagogiseen ajatteluun, jossa tärkeintä on jokaisen ihmisen yksilöllinen arvostus ja osallistumismahdollisuuksien luominen. (<http://portal.hamk.fi/portal/page/portal/HAMK/Yleisopalvelut/Hyvinvoimala/Nipsula/Toiminta-ajatus>.)

Opiskelijoiden projektiopintoihin osallistui maahanmuuttajaperheitä ja tavoitteina olivat kotoutumisen edistäminen ja suomen kielen vahvistaminen. Projektiopintojen aluksi opiskelijat tekivät perheisiin kotikäynnit ja lähettivät vielä postitse kutsut tulla mukaan toiminnallisiin tilaisuuksiin. Projektin toiminnallinen osuus koostui viidestä eri toimintatuokiosta, jokaisella tapaamisella oli oma teemansa. Opiskelijat arvioivat, että he pystyivät luomaan turvallisen ilmapiirin ja osallistujat olivat innokkaina mukana toiminnassa. Opiskelijat arvioivat lisäksi, että toiminnassa oli hyötyä sekä asiakkaille että opiskelijoille itselleen. Projektiopintojen tavoite kotoutumisen edistämisestä toteutui. Opiskelijat arvioivat lisäksi, että heidän oma kulttuurinen tietämyksensä lisääntyi projektin aikana. (Hytti, Kallio, Laine, Lehtonen & Yrjänä 2012.)

Toinen opiskelijaryhmä suoritti projektiopintonsa Hämeenlinnan Setlementissä. Hämeenlinnan setlementti on suomalaisten ja maahanmuuttajien yhteinen yhdistys, joka on perustettu vuonna 1997. Setlementtiliikkeen perusarvot ovat arjen keskellä toteutuva lähimmäisenrakkaus, yhteisöllisyys ja erilaisten ihmisten välinen yhteistyö. (<http://www.hmlsetlementti.net/>.)

Sosiaalialan koulutusohjelman opiskelijaryhmä tuotti yhdessä Hämeenlinnan Setlementti ry:n asiakkaiden kanssa monikulttuurisen keittokirjan. Opiskelijat toteuttivat toiminnallisen osuuden kahdeksassa tapaamisessa. Setlementin työntekijät nimesivät maahanmuuttajat, jotka toivat omaa kulttuuriaan edustavan ruokareseptin yhdessä jaettavaksi. Ruoka valmistettiin Setlementin keittiössä ja ruokailu tapahtui yhdessä. Projektityössä valmistunut keittokirja on tarkoitus painattaa ja julkaista.

Yhteistyö asiakkaiden kanssa toteutui hyvin, eikä suomen kielen käytössä koettu suuria vaikeuksia. Maahanmuuttajat esittelivät innokkaina omaan kulttuurinsa kuuluvia ruokalajeja. Samalla he kertoivat omasta kulttuuristaan, kotimaastaan, arvoistaan sekä tämän hetkisestä elämän tilanteestaan. Sosionomiopiskelijat olivat saaneet vain vähän varsinaista palautetta. Opiskelijoille jäi kuitenkin tunne, että tällainen toteutus oli ollut hyödyllistä ja auttoi myös kotoutumisessa. (Hintikka, Lindstedt & Mustonen 2012.)

Kolmas opiskelijaryhmä toteutti projektiopinnot yhteistyössä Hämeenlinnan kaupungin Lyseon yläkoulun nuorten opiskelijoiden kanssa. Koulun erityisopettajan mielestä heillä oli tarvetta toimintaan maahanmuuttajanuorten kanssa. Erityisenä tarpeena oli nuorten ryhmäyttäminen, itsetunnon vahvistaminen sekä tulevaisuuden suunnitelmien selkiyttäminen. Sosionomiopiskelijoiden projektiopintojen toiminnallinen osuus koostui viidestä tapaamiskerrasta. Opiskelijat pohtivat, että tällaisella toiminnalla olisi tarvetta kouluissa. Opiskelijat pohtivat myös, voisiko sosionomi olla tällaisen toiminnan koordinoijana tulevaisuudessa.

Opiskelijoiden tavoitteena oli tuottaa maahanmuuttajanuorille hyvää mieltä ja onnistumisen kokemuksia. Opiskelijoiden arvion mukaan tavoitteet saavutettiin. Opiskelijat pohtivat myös maahanmuuttajaryhmän kokoonpanoa, olisiko yhteistyö parempi aloittaa jo valmiissa maahanmuuttajaryhmässä, jolloin tutustumisvaihe ei veisi aikaa.

Toimintaan osallistuneet maahanmuuttajat antoivat positiivista palautetta HAMKin opiskelijoille. Palautteista huokui innostus ja halukkuus osallistua myös jatkossa samanlaiseen toimintaan. Palautteen mukaan omista kuvista tehty kuvakooste vahvisti myös onnistumisen elämyksiä. (Heikkilä, Räisänen, Toikka & Venetmäki 2012.)

7.2.3 Kotouttamistyön erityishaasteet

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija perehtyy kotouttamistyön haasteisiin paneutumalla lasten, nuorten, työikäisten tai ikääntyneiden kotoutumisen erityishaasteisiin. Tavoitteena on, että opiskelija perehtyy moniammatilliseen ja verkostoivaan työhön maahanmuuttajaryhmien erityiskysymyksissä sekä syventää monikulttuurista osaamistaan maahanmuuttajan kotouttamistyössä. (<https://soleops.hamk.fi>)

Sosionomiopiskelija haastatteli projektiopintoihin liittyen Hämeen ammattikorkeakoulun kansainvälistenasiain sihteerii sekä kolmea Construction Engineering -koulutusohjelman opiskelijaa. Haastattelujen perusteella haastavinta näyttäisi, opiskelijan mukaan, olevan toimeentulo. Opiskelijoiden on ollut vaikea työllistyä Hämeenlinnan, työpaikkoja ei ole ollut ja suomenkielen taitovaatimukset ovat korkeat. Haastatellut kokivat, että ulkomaalaisia opiskelijoita kohdellaan Suomessa epätasa-arvoisesti ja he haluaisivat myös avoimempaa suhtautumista ulkomaalaisiin. (Arvola 2012.)

Toinen sosionomiopiskelija teki projektiopintoihin liittyen opintokäynnin Tampereen Nuorten Naisten Kristillisen Yhdistyksen (NNKY) paikallisyhdistykseen, Sofian pysäkillä. Sofian pysäkki tarjoaa suomen kielen ja kulttuurin opiskelumahdollisuuksia. Ryhmissä on osallistujia yli kolmestakymmenestä eri maasta. Kotouttamistyön erityishaasteiksi nousi kieliongelma. Suomen kieli on vaikeaa oppia ja se vaatii hyvin intensiivistä opiskelua. Suomen kielen oppiminen helpottaa kotoutumista. Maahanmuuttajat tarvitsevat lisäksi paljon tukea kotoutumisessa. On tärkeää, että eri järjestöt ja myös vapaaehtoistyö ovat mukana kotouttamistyössä. Vertaistukiryhmillä on tärkeä merkitys. (Nikkilä 2012.)

Kolmas sosionomiopiskelija kävi opintojaksolla tutustumassa settlementin Taitoteekki2-projektiin. Projekti tarjoaa apua ja tukea maahanmuuttajien työharjoitteluun ja työnhakuun. Opiskelija haastatteli projektin ohjaajaa sekä yhtä asiakasta. Opiskelija on kirjannut raporttiinsa haastattelun keskeisiä tuloksia. Asiakas kertoi opiskelijalle, että projekti on auttanut häntä pääsemään Suomessa työelämään ja näin on myös kototutunut Suomeen. Asiakas kertoo, että Suomessa on myös tapahtunut erilaisia arjen konflikteja sekä väärinkäsityksiä. (Siitojärvi 2012.)

Neljäs sosionomiopiskelija toteutti projektityön haastattelemalla eripituisia aikoja Suomessa asuneita maahanmuuttajia Tampereelta, Hämeenlinnasta, Helsingistä ja Espoosta. Opiskelija pohti kirjallisessa raportissaan, että oli antoisaa perehtyä muun muassa kotouttamistyötä ohjaaviin lakeihin ja säädöksiin. Opiskelija pohti myös, ettei maahanmuuttajatyössä tarvitse osata ja tietää kaikkea kaikista kulttuureista, vaan asioiden selvittäminen ja avoin keskustelu on tärkeintä. (Yrjänä 2012.)

Kotouttamistyön erityishaasteet -opintojakson suorittivat myös Elina Hietala, Laura Lahti, Susanna Lindstedt, Tiia Mustonen, Riina Paulamäki ja Ulla Vuorenpää. Heidän projektiopintojensa kirjallisia raportteja ei ollut vielä luettavissa.

7.3 Ohjaustoiminnan koulutusohjelma

Ohjaustoiminnan koulutusohjelman kaksi opiskelijaa teki pääaineprojektinsa HAMKin osahankkeeseen. Pääaineprojektin tavoitteena on, että opiskelija saa valmiuksia jäsentää ja kehittää työtä ja työyhteisöä työelämäprojektissa pedagogisen ohjaustoiminnan toimintaympäristössä. (<https://soleops.hamk.fi>.)

Ohjaustoiminnan opiskelijat suunnittelivat yhteistyötä Hämeenlinnan Aikidoseuran ja maahanmuuttajien kanssa. Opiskelijoiden päätavoitteena oli ehkäistä maahanmuuttajien syrjäytymistä ja edistää heidän kotiutumistaan Suomessa harrastustoiminnan kautta. Opiskelijoiden tavoitteena oli myös saada maahanmuuttajille uusia ystäviä harrastustoiminnan kautta. Opiskelijoiden tarkoituksena oli löytää maahanmuuttajia ohjattavaksi tämän urheiluseuran välityksellä ja tehdä toiminnan lopputuotoksena malli maahanmuuttajien parissa toteutettavaa vapaaehtoistyötä varten. Tämän mallin avulla kuka tahansa harrastaja voisi ottaa harrastukseensa mukaan maahanmuuttajan ja tukea hänen tutustumistaan toisiin lajin harrastajiin. Tukihenkilö saisi opiskelijoiden tekemän tukimateriaalin em. toimintaa varten. Projektioipintojen suunnitteluvaiheessa opiskelijat tekivät esitteen, jolla pyrkivät saamaan maahanmuuttaja-asiakkaita ohjattavakseen.

Ohjaustoiminnan opiskelijat etsivät osallistujia yhteistyössä Hämeenlinnan Setlementin, Vanajaveden opiston sekä Hämeenlinnan kaupungin itäisen että läntisen lähiökeskuksen kanssa. Lähiötyön tavoitteina on tukea asukkaiden elämää, toimia linkkinä asukkaiden ja viranomaisten kohtaamisessa, kehittää hyvinvointia ja vahvistaa yhteisöllisyyttä (<http://www.hameenlinna.fi/Sosiaalipalvelut/Lahiotyo/>).

HAMKin opiskelijat eivät saaneet ainuttakaan maahanmuuttajaa mukaan aikido -harrastukseen. He arvioivat, että markkinointiaika oli liian lyhyt. HAMKin opiskelijat järjestivät kuitenkin suomalaisille lajiharrastajille ohjaustuokioita maahanmuuttajien kohtaamiseen. Ja tekivät lisäksi lajiharrastuksen ohjaajille koulutuspaketin, huomion kohteena erityisesti kieli- ja kulttuurimuurien madaltaminen. (Nisumaa & Palomäki 2012.)

8 Hämeen ammattikorkeakoulun osahankkeen koko hankeaikainen toteutusosuus

8.1 Kuvaus osahankkeen toteutusosuudesta

REKRY-AMARE-hankkeen projektisuunnitelmassa on Hämeen ammattikorkeakoulun osahankkeelle kirjattuna sanallinen kuvaus toteutusosuudesta:

- Alueen julkisyhteisöjen ja hyvinvointialan yrittäjien ja kolmannen sektorin rekrytointitarpeiden ennakointi ja selvittäminen sekä alueen maahanmuuttajien koulutustarpeiden selvittäminen.
- Verkostomainen yhteistyö ja osallistuminen hyvien käytäntöjen levittämiseen paikallisella tasolla: työnantajien ja työntekijöiden kohtauttaminen; yhteistyö

alueen työllisyyskehityksen ja hyvien kansainvälisten käytäntöjen levittämiseksi esim. Koheesio- ja kilpailukyky (KOKO) Hyvinvointiverkoston kanssa.

- Sosiaali- ja terveydenhuollon monikulttuuristen työyhteisöjen ja johtamisen kehittäminen ja koulutus. (ESR-projektisuunnitelma 2010, 3.)

HAMKin osahankkeen suunnittelija haluaa muistuttaa, että osahankkeesta on vuosittain tehty julkaisu. Nyt luettavissa oleva julkaisu on osahankkeen kolmas ja viimeinen julkaisu. Tämä ja kaksi edellistä sähköistä julkaisua ovat luettavissa osoitteessa http://portal.hamk.fi/portal/page/portal/HAMK/Yleisopalvelut/Julkaisut/Kirjat/kasvatus_kielet_ja_kulttuuri_-_e-kirjat.

8.2 Yhteistyö osahankkeen varsinaisten kohderyhmien kanssa

REKRY-AMARE-hankkeen projektisuunnitelmassa on kirjattuna hankkeen varsinaiset kohderyhmät, joihin hankkeen toiminta kohdistuu (ESR-projektisuunnitelma 2010, 9).

HAMKin osahankkeessa on koko toiminta-ajan toteutettu maahanmuuttajien henkilökohtaisia tapaamisia, haastatteluja ja tehty HAMKin sosiaali- ja terveysalan vaihto-opiskelijoille suunnattu kyselytutkimus. Osahankkeen suunnittelija on ollut mukana yhteistoimijana esimerkiksi TE -toimiston järjestämissä, maahanmuuttajille suunnatuissa, koulutusinfopäivissä. Suunnittelija on saanut sähköpostitse useita yhteydenottoja yksittäisiltä maahanmuuttajilta. Yhteydenotot ovat koskeneet erityisesti sairaanhoitajakoulutukseen pääsymahdollisuuksia ja suomenkielen ammattisanaston opiskelumahdollisuuksia Hämeen ammattikorkeakoulussa. Osahankkeen suunnittelija on myös keskustellut heidän kanssaan koulutusmahdollisuuksista Hämeen ammattikorkeakoulussa. On huomattava, että yksi osahankkeessa haastatelluista lähihoitajista aloitti sairaanhoitajaopinnot Helsingin Diakonia ammattikorkeakoulussa syksyllä 2012.

Lisäksi haastateltiin HAMKin ammatillisessa opettajakorkeakoulussa ammattikorkeakouluopintoihin valmentavaan koulutukseen (amk-valma) osallistuneita maahanmuuttajia, tehtiin kyselytutkimus HAMKin sosiaali- ja terveysalan vaihto-opiskelijoille ja sosionomiopiskelijat haastattelivat maahanmuuttajia opinnäytetyönsä aineiston keruussa. Näiden haastattelujen ja kyselytutkimuksen kautta saatiin arvokasta tietoa maahanmuuttajien omakohtaisista kokemuksista. Näitä tietoja pystytään osahankkeen päättymisen jälkeen hyödyntämään arvioitaessa Hämeen ammattikorkeakoulun osuutta maahanmuuttajien kotoutumisen vahvistamisessa ja syrjäytymisen ehkäisyssä.

HAMKin osahankkeen suunnittelija on ollut tiiviissä yhteistyössä HAMKin johdon, eri opiskelijaryhmien sekä opettajien kanssa informoiden eri osapuolia koko hankeajan sekä REKRY-AMARE-hankkeesta että HAMKin osahankkeesta.

Suunnittelija toimitti REKRY-AMARE-hankkeen Kouvolan osahankkeen edustajalle HAMKin opinto-ohjaajien yhteystiedot niistä koulutusohjelmista, joissa oli kiinalaisia opiskelijoita. Hämeen ammattikorkeakoulun kiinalaiset vaihto-opiskelijat osallistuivat näin Kouvolan osahankkeen toteuttamaan kyselytutkimukseen.

8.3 Yhteistyö osahankkeen välillisten kohderyhmien ja yritysten kanssa

Hämeen ammattikorkeakoulun osahankkeessa on koko toimintakauden ajan tehty aktiivista yhteistyötä Hämeenlinnan suurimpien sosiaali- ja terveysalan rekrytoijatahojen

kanssa. Aktiivista yhteistyötä on tehty myös muiden julkisten viranomaisten ja organisaatioiden, yksityisten organisaatioiden, kolmannen sektorin ja eri oppilaitosten kanssa. Aktiivista yhteistyötä on tehty myös sekä alueellisten että valtakunnallistenkin maahanmuuttajiin liittyvien hankkeiden kanssa.

HAMKin osahankkeen suunnittelija kävi useita neuvotteluja Kanta-Hämeen terveys- ja sosiaalialan yrittäjät (TSY ry) puheenjohtajan kanssa yrittäjille suunnatun neuvottelupäivän järjestämisestä. Puheenjohtaja oli aktiivinen yhteistyökumppani neuvottelupäivän sisällön suunnittelussa. Neuvottelupäivästä informoitiin yrittäjiä kirjeitse. Osahankkeen suunnittelija soitti myös kaikille kirjeen saaneille ja kertoi neuvottelupäivän sisällöstä sekä REKRY-AMARE-hankkeesta että HAMKin osahankkeesta.

Neuvottelupäivässä oli tarkoitus aloittaa yhteistyö terveys- ja sosiaalialan yrittäjien kanssa ja sopia maahanmuuttajien työllistämiseen liittyvästä pilottikokeilusta. Pilottikokeilulla oli tarkoitus mallintaa sekä kerätä hyviä käytäntöjä että kriittisiä maahanmuuttajien rekrytointiprosessiin liittyviä asiatietoja. Neuvottelupäivään oli suunniteltu myös sosiaali- ja terveysalan maahanmuuttajan puheenvuoro, tällöin yrittäjät olisivat voineet esittää kysymyksiä rekrytointi- ja työkokemuksiin liittyen. Pilottikokeilua ei valitettavasti voitu useista yrityksistä huolimatta toteuttaa, koska yksikään yrittäjä ei ilmoittautunut järjestettyyn neuvottelupäivään.

HAMKin osahankkeen suunnittelija sai Hämeenlinnan kaupungin henkilöstöjohtajalta kutsun neuvotteluun kaupungin rekrytointitapojen uudistamisesta. Neuvottelun tarkoituksena oli vahvistaa yhteistyötä HAMKin hoitotyön koulutusohjelman kanssa. Keskustelun sisältönä oli erityisesti maahanmuuttajien mahdollisuus kouluttautua sairaanhoitajiksi. Osahankkeen suunnittelija pyysi neuvotteluun mukaan myös hoitotyön koulutusohjelman koulutusohjelmajohtajan. Kyseisessä neuvottelussa voitiin todeta, että maahanmuuttajan tulee läpäistä ns. normaali pääsykoe aloittaakseen sairaanhoitajan opinnot Hämeen ammattikorkeakoulussa.

HAMKin osahanke on saanut kirjalliset vahvistukset osahankkeessa mukana olevilta yrityksiltä ja erilaisilta organisaation hankeaikaisesta yhteistyöstä. Kirjalliset vahvistukset on saatu Hämeenlinnan kaupungilta, Hämeen Liitosta, Kehittämiskeskus Oy Hämeestä, SeutuRekry Oy:stä, Perheryhmäkoti Mansikkapuistosta, Hämeenlinnan seudun TE -toimiston maahanmuuttajapalveluista, Vanajaveden opistosta, Koulutuskeskus Tavastiasta, Koulutuskeskus Salpauksesta ja Hyria koulutus Oy:stä.

HAMKin osahankkeessa on koko toiminta-ajan tehty myös monipuolista alueellista ja valtakunnallista hankeyhteistyötä. Yhteistyöhön on kuulunut muun muassa eri hankkeiden informointia esimerkiksi Tampereella järjestettävästä Lääkäriksi Suomessa -koulutuksesta ja Diakonia ammattikorkeakoulun järjestämästä pätevyitysmiskoulutuksesta sairaanhoitajille.

8.4 Osahankkeen edustajat ohjausryhmässä

Hämeen ammattikorkeakoulun osahankkeen edustajina REKRY-AMARE-hankkeen ohjausryhmässä ovat Hämeenlinnan kaupungin henkilöstöjohtaja Raija Hätinen, Kehittämiskeskus Oy Hämeen yritysasiainmies Marjo Nieminen ja perheryhmäkoti Mansikkapuisto Oy:n johtaja Eveliina Selänpää. Hämeen ammattikorkeakoulusta, Hyvinvointi-

osaamisen koulutus- ja tutkimuskeskuksesta, ohjausryhmään kuuluvat tutkimusjohtaja Merja Saarela (1.1.2012 alkaen) ja osahankkeen suunnittelija Marketta Jokinen. Tutkimuspäällikkö Merja Salminen oli ohjausryhmän jäsenenä 31.12.2011 saakka.

8.5 Hämeenlinnan työnantajien työvoimatarpeet ja työvoiman osaamistarpeet

Hämeen ammattikorkeakoulun osahankkeessa on tehty, ensimmäisenä hankkeen toimintasyksynä (2010), alkukartoitus Hämeenlinnan suurimpien sosiaali- ja terveysalan rekrytoijatahojen, julkisten viranomaisten ja organisaatioiden, yksityisten organisaatioiden ja kolmannen sektorin maahanmuuttajien työvoimatarpeesta. Lisäksi on tehty selvitys sosiaali- ja terveysalan ennakoinnista Hämeenlinnasta, Hämeen liiton, Hämeen ELY -keskuksen, Hämeenlinnan kaupungin ja Kanta-Hämeen keskussairaalan näkökulmasta.

Osahankkeen viimeisenä toimintavuotena (2012) on uudelleen kartoitettu Hämeenlinnan alueen suurimpien organisaatioiden työvoimatarve. (Kts luku 4.)

8.6 Hyvien käytäntöjen kokoaminen ja levittäminen

8.6.1 Mukautettu pääsykoemahdollisuus

Hämeen ammattikorkeakoulun osahankkeessa on selvitetty, että oppilaitoksella on ennen pääsykokeen järjestämistä mahdollisuus tehdä hallinnollinen päätös ja valita maahanmuuttaja opiskelijaksi ilman ns. normaalia amk -pääsykoetta. Ammattikorkeakouluilla on mahdollisuus, niin halutessaan, päättää erilaisista opiskelijavalintatavoista.

HAMK:n osahankkeen suunnittelija on keskustellut mukautetun pääsykoemahdollisuuden toteuttamisesta sekä HAMK:n opiskelijapalvelupäällikön että Hyvinvointiosaimisen koulutus- ja tutkimuskeskuksen opetusjohtajan kanssa.

8.6.2 Mahdollisuus positiiviseen erityiskohteluun

Hämeen ammattikorkeakoulun osahankkeessa on saatu selville, että professori Tuomas Ojanen on tehnyt Metropolia ammattikorkeakoulun pyynnöstä oikeudellisen asiantuntijalausannon maahanmuuttajataustaisten henkilöiden positiivisesta erityiskohtelusta ammattikorkeakoulun tutkintoon johtavan koulutuksen opiskelijavalintatilanteessa. Positiivisen erityiskohtelun tausta-ajatuksina ovat Suomen perustuslaki (731/1999), ammattikorkeakoululaki (351/2003) ja yhdenvertaisuuslaki (21/2004).

Ojanen toteaa lausunnossaan, että maahanmuuttajataustaisten henkilöiden mahdollisuus päästä tutkintoon johtavan ammattikorkeakouluopetuksen piiriin edistää ja parantaa heidän työelämään hakeutumisen edellytyksiä. Koulutukseen pääsy auttaa myös suomalaisen yhteiskuntaan kotoutumisessa, syrjäytymisen ehkäisyssä sekä integroitumisessa suomalaisen yhteiskuntaan. Maahanmuuttajataustaiset ammattikorkeakoulutuksen saaneet henkilöt ovat myös kansainvälistymistä tukeva voimavara. (Kts Ojanen 2011.)

HAMKin osahankkeen suunnittelija on keskustellut positiivisen erityiskohtelun mahdollisuudesta sekä opiskelijapalvelupäällikön että Hyvinvointiosaamisen koulutus- ja tutkimuskeskuksen opetusjohtajan kanssa.

8.6.3 Esitys vastuopettajan nimeämisestä

Hämeen ammattikorkeakoulun osahankkeen edetessä lisääntyi tietoisuus maahanmuuttajien alkukartoituksen huomioitavista asioista. Osahankkeen suunnittelijana tein esityksen (22.2.2012) Hämeen ammattikorkeakoulun koulutuksen ohjausryhmälle oppilaitokseen nimettävästä ja koulutettavasta maahanmuuttaja- ja monikulttuurisuusasioihin perehtyneestä vastuopetta-jasta. Vastuopettaja toimisi kiinteässä yhteistyössä AMARE -keskuksen, HAMKin toiminta-alueen rekrytoijatahojen sekä alueen muiden oppilaitosten kanssa. Esitys on kokonaisuudessaan luettavissa tämän julkaisun liitteenä 1.

8.6.4 Ammattikorkeakouluopintoihin valmentava koulutus

Maahanmuuttajille suunnattua ammattikorkeakouluopintoihin valmentavaa koulutusta (amk-valma) on voitu ja voidaan tällä hetkellä toteuttaa vain erillisellä hankerahoituksella. Tällä hetkellä ei rahoitusta em. koulutukseen ole saatavilla.

8.6.5 Alueellinen ja valtakunnallinen oppilaitosyhteistyö

HAMKin osahankkeen aikana on yhteistyö sekä alueen että ulkopaikkakuntien oppilaitosten kanssa tiivistynyt. Yhteistyön tiivistyminen tarkoittaa osahankkeen suunnittelijan yhteydenottoja ja eri oppilaitoksista esitettyjä yhteistyöpyyntöjä.

On erityisesti mainittava hoitotyön, sosiaalian sekä ohjaustoiminnan koulutusohjelmien opiskelijoiden HAMKin osahankkeen aikana toteutettujen projektiopintojen oppilaitosyhteistyötä vahvistanut monipuolinen toiminta. Moninainen yhteistyö on jopa selkiyttänyt eri oppilaitosten rooleja maahanmuuttajien kotoutumisen edistämässä ja syrjäytymisen ehkäisyssä.

8.6.6 Tutkimus sosiaali- ja terveysalan vaihto-opiskelijoille

Hämeen ammattikorkeakoulun Hyvinvointiosaamisen koulutus- ja tutkimuskeskuksen palvelukoordinaattori teki kyselyn sosiaali- ja terveysalan vaihto-opiskelijoille. Osallistujat olivat olleet vaihdossa HAMKissa vuosina 2006 – 2011. Kyselyyn osallistuivat myös MSc in Disaster Healthcare -koulutuksen opiskelijat. Tutkimus on luettavissa kokonaisuudessaan Hämeen ammattikorkeakoulun osahankkeen väliraportissa 2 vuodelta 2011.

Yhteenvetona voidaan todeta, että vastaajat arvostivat Suomea sekä asuin- että työpaikkana. Työpaikan valintaan Suomessa vaikuttivat vastaajien mielestä hyvä johtaminen, työyhteisön maine sekä hyvä palkkaus. Vastaajat suosittelisivat Suomea myös kollegoilleen. Vastaajien mielestä suomenkielen kirjallinen ja suullinen taito ovat kuitenkin ehdottomana edellytyksenä arjessa ja työssä selviytymisessä. (Liimatainen 2011.)

8.6.7 Sosiaali- ja terveydenhuollon monikulttuurisuustietämys

HAMKin osahankkeen toiminta-aikana Hämeenlinnan sosiaali- ja terveysalan rekrytoijatahojen, julkisten viranomaisten ja organisaatioiden, yksityisen sektorin, kolmannen sektorin ja alueellisten oppilaitosten kanssa on tehty tiivistä yhteistyötä. Tämä yhteistyö on lisännyt molemmin puolin tietoisuutta esimerkiksi tutkintojen rinnasteisuus-päätösprosessista sekä pätevöittämisskoulutuksiin liittyvistä prosesseista.

Myös Hämeen ammattikorkeakoulussa johdon, opettajien ja opiskelijoiden monikulttuurisuustietämys on osahankkeen myötä lisääntynyt. Opiskelijat ja projektiopintoja ohjanneet opettajat ovat tehneet yhteistyötä eri-ikäisten maahanmuuttajien, eri oppilaitosten ja eri organisaatioiden kanssa ja näin omalta osaltaan sekä vahvistaneet omaa tietoisuuttaan että lisänneet yhteistyökumppaneiden monikulttuurisuustietämystä. Osahankkeen toiminta-aikana on tehty myös sekä alueellista että valtakunnallista hankeyhteistyötä, joka on hyödyntänyt kaikkia osapuolia.

8.7 Akateemisten oppisopimusmallien mahdollisuudet

8.7.1 OPSO – Suomen oppisopimuskoulutuksen järjestäjät

OPSO - Suomen oppisopimuskoulutuksen järjestäjät on yhdistys, joka mm. edistää yhdistyksen jäsenten välistä yhteistoimintaa, parantaa alan yleisiä toimintaedellytyksiä ja edistää oppisopimusopiskelijoiden, työnantajien, yrittäjien ja koulutusorganisaatioiden yhteisiä etuja.

Yhdistys kokoaa yhteen oppisopimuskoulutusta tarjoavat tahot. Yhdistyksen tavoitteena on edistää yhdistyksen jäsenten välistä yhteistoimintaa ja parantaa yleisiä toimintaedellytyksiä. Yhdistys seuraa oppisopimuskoulutuksen kehitystä ja järjestää neuvottelupäiviä yhdessä OPM ja OPH asiantuntijoiden kanssa. OPSO ry jäsenistönä on, nettietojen mukaan oppisopimustoimistojen ja ammattiopistojen edustajia. (<http://www.suomenopso.fi/>)

8.7.2 Hämeenlinnan seudun oppisopimustoimisto

Hämeenlinnan seudun oppisopimustoimiston koulutustarkastaja kertoo, että oppisopimuskoulutukseen ammattikorkeakoulutasolla ei ole rahoitusta. Rahoitusta ei ole edes tutkinnon osiin. Koulutustarkastajan mukaan on mahdollisuus hakea ammattikorkeakoulutasoista oppisopimustyyppistä koulutusta, jonka kesto on 4-12 kuukautta. Oppisopimustoimistosta ei kuitenkaan tähän koulutustyyppiin anneta rahoitusta. Oppisopimustoimisto rahoittaa vain toisen asteen koulutusta, ammattitutkintoja sekä lisäkoulutusta toisella asteella. (Kasurinen 2012.)

8.7.3 Korkeakoulutettujen oppisopimustyyppinen täydennyskoulutus

Valtion vuoden 2012 talousarvioon sisältyy 4 miljoonan euron suuruinen rahoitus korkeakoulutettujen oppisopimustyyppiseen täydennyskoulutukseen. Opetus- ja kulttuuriministeriö jakaa rahoituksen korkeakoulujen hakemusten perusteella. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012.)

Hämeen ammattikorkeakoulun Hyvinvointiosaamisen koulutus- ja tutkimuskeskuksen täydennyskoulutus järjestää oppisopimustyyppisenä täydennyskoulutuksena Kirurgisen hoitotyön kehittäjä -koulutusta. Koulutuksessa syvennetään sairaanhoitajien ja terveydenhoitajien osaamista kirurgisen potilaan hoitoketjun eri vaiheissa. Opiskelu tapahtuu omasta työstä oppimalla yhteistyössä ammattikorkeakoulun kanssa. Työpäivällä tapahtuvaa oppimista ohjaa työnantajan nimeämä työpaikkaohjaaja eli mentori, joka tukee osaltaan opiskelijan kehittämisprosessia. Koulutukseen osallistuvalla tulee olla opiskelujen aikana voimassa oleva työsuhde. (<http://portal.hamk.fi>)

8.8 Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen

Aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen eli AHOT on tärkeä osa elinikäistä oppimista. Osaamista ei synny ainoastaan muodollisessa koulutuksessa, vaan myös työelämässä, järjestötehtävissä ja käytännöllisesti katsoen yleensä koko elämässä. Aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisesta on hyötyä yksilölle, korkeakouluille, työnantajille ja koko yhteiskunnalle. AHOT korkeakouluissa-hankkeen avulla kehitetään korkeakoulujen työelämäosaamista ja oppimisen asiantuntijuutta. Tavoitteena on, että opiskelijoiden aiemmin opittu tulee tarkasteluun johdonmukaisesti, yhdenmukaisesti ja tasapuolisesti ja että organisaatiot saavat koulutus- ja kehittämistyönsä avuksi aiemmin opitun tunnistamisen ja tunnustamisen välineitä. (AHOT -korkeakouluissa 2012.)

Aiemmin tai opintojen aikana muualla hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen käynnistyy opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman (HOPS) teko-vaiheessa. Opiskelija arvioi tuolloin, onko hänellä korkeakoulun tutkinnon osaamista-voitteiden mukaista osaamista ja haluaako hän niiden perusteella aiemmin hankitun osaamisen tunnustamista. (Toimintaohje 2012.) AHOT -prosessi on mahdollinen myös maahanmuuttajan tullessa opiskelijaksi Hämeen ammattikorkeakouluun.

8.9 HAMKin opiskelijoiden projektiopinnot ja opinnäytetyöt

HAMKin osahankkeen suunnittelija kävi useaan otteeseen osahankkeen toiminta-aikana kertomassa Hyvinvointiosaamisen koulutus- ja tutkimuskeskuksen opiskelijaryhmille REKRY-AMARE-hankkeesta ja HAMKin osahankkeesta. Suunnittelija kävi kertomassa osahankkeesta myös opiskelijaryhmille suunnatuissa työelämäpäivissä, joiden tarjonnasta opiskelijat valitsivat projektiopinnot aiheita. Osahankkeen suunnittelija kävi kertomassa osahankkeesta myös eri koulutusohjelmien opettajien tiimeissä. Opiskelijat ovat toteuttaneet HAMKin osahankkeelle, yhteistyössä eri-ikäisten maahanmuuttajien kanssa, projektiopintoja ja opinnäytetöitä yhteensä 283 opintopistettä.

On kiitoksella todettava, että opiskelijoiden moninainen toiminta eri-ikäisten maahanmuuttajien kanssa on kohdentunut suoraan REKRY-AMARE-hankkeen tarve- ja kysyntälähtöisyyteen. Hankkeen projektisuunnitelmassa mainitaan muun muassa, että humanitaarinen näkökulma tulee huomioida, koska ulkomailta tuleva voi jäädä helposti yhteiskunnan ulkopuolelle, puhumattakaan hänen perheenjäsenistään. (ESR-projektisuunnitelma 2010, 6.)

HAMKin opiskelijat ovat suunnitelleet, toteuttaneet ja arvioineet projektitoimintansa eri-ikäisiä maahanmuuttajia kunnioittaen, syrjäytymistä ehkäisten ja kotoutumista edistäen. Opiskelijat ovat tehneet kirjalliset raportit osahankkeen projektiopinnoista.

He ovat saaneet hyvää palautetta yhteistyöstä maahanmuuttajien kanssa. Nuoret maahanmuuttajat antoivat esimerkiksi palautetta siitä, että toiminta samanikäisten kanssa, niin maahanmuuttajien kuin kantasuomalaistenkin kanssa, on ollut mukavaa. Maahanmuuttajanuoret oppivat erilaisia, uusia pelejä (mölkky, jalkapallo, kroketti) opiskelijoiden ohjauksessa. Maahanmuuttajanuoret keskustelivat paljon HAMK:n opiskelijoiden kanssa. Vaikka maahanmuuttaja ei osannutkaan ilmaista kaikkea suomeksi, löytyi maahanmuuttajien ja kantasuomalaisten välille yhteinen kieli yrityksen ja erehdyksen kautta. Opiskelijat tutustuttivat maahanmuuttajanuoria myös erilaisiin urheilulajeihin ja veivät heitä tutustumaan erilaisiin harrastusmahdollisuuksiin. Monet maahanmuuttajanuoret kertoivat HAMK:n opiskelijoille, että uskaltavat nyt paremmin mennä mukaan mitä erilaisimpiin harrastustoimintoihin.

HAMK:n opiskelijat pohtivat ja arvioivat omaa osuuttaan maahanmuuttajien kanssa toteutuneesta yhteistoiminnasta. Opiskelijat kokivat yhteistyön antoisana, positiivisena ja heidän kulttuurinen tietämyksensä oli lisääntynyt yhteistyön aikana. HAMK:n opiskelijoiden mukaan yhteistoimintaa haittasivat joskus kieliongelmat, maahanmuuttajat osasivat hyvin eritasoisesti suomea ja jotkut eivät osanneet lainkaan englantia. Yhteistoiminta toteutui tuolloin esimerkiksi ”yhteisellä elekielellä”.

HAMK:n osahankkeelle viime vuonna valmistuneessa opinnäytetyössä, Korkeasti koulutettujen maahanmuuttajien kokemuksia työllistymisestä Kanta-Hämeessä, sosionomiopiskelijat haastattelivat neljää Hämeenlinnan eri aloille työllistynyttä korkeasti koulutettua maahanmuuttajaa. Opinnäytetyön tuotoksena opiskelijat mallinsivat julisteen, jossa he kuvaavat haastateltujen työllistymispolut lähtömaasta Suomeen. Juliste havainnollistaa maahanmuuttajan työllistymisen prosessia ja siihen kuuluvia vaiheita. Opiskelijat jakoivat julisteita Hämeenlinnassa maahanmuuttajien parissa toimiville organisaatioille, vastuuhenkilöille sekä maahanmuuttajiin kohdentuneisiin hankkeisiin. Näin opiskelijat levittivät hyviä käytäntöjä Hämeenlinnassa ja pyrkivät ennaltaehkäisemään jo opitun uudelleen opettelemista sekä haastattelujen perusteella huonoiksi käytännöiksi osoitettujen toimintatapojen jatkumista. (Kaarlampi & Sampakoski 2011.)

Terveystenhoitajaopiskelija ja sairaanhoitajaopiskelija tekivät yhdessä opinnäytetyön Monikulttuurinen työyhteisö: Sairaanhoitaja-opiskelijoiden käsityksiä työtoveruudesta maahanmuuttajataustaisten hoitoalan ammattilaisten kanssa. Aineiston keruussa kartoitettiin opiskelijoiden suhtautumista maahanmuuttajiin sekä heidän omakohtaisia kokemuksiaan työtoveruudesta maahanmuuttajien kanssa. Sairaanhoitajaopiskelijoilla oli ennakkoluuloja maahanmuuttajia kohtaan. Lisäksi maahanmuuttajien heikko suomenkielen taito nähtiin ongelmana puutteelliseksi jäävän kommunikaation näkökulmasta. Vastausten perusteella opinnäytetyössä todetaan työyhteisöjen perehdytyksen työskentelyyn maahanmuuttajataustaisten työntekijöiden kanssa olevan vielä varsin vähäistä. (Kiikka & Takkinen 2012.) Opinnäytetyöt ovat luettavissa ammattikorkeakoulun julkaisuarkistossa www.theseus.fi.

8.10 Hämeen ammattikorkeakoulun projektiryhmä

REKRY-AMARE-hankkeen Hämeen ammattikorkeakoulun osahankkeessa on toiminut projektiryhmä, joka on kokoontunut osahankkeen toiminta-aikana yhteensä 8 kertaa. Osahankkeen suunnittelija on toiminut ryhmän puheenjohtajana ja sihteerinä. Ryhmän jäseninä ovat olleet tutkimuspäällikkö (tehtävä lakkautettiin 31.12.2011), hoitotyön, sosiaalialan ja ohjaustoiminnan koulutusohjelmavastaavat, ohjaustoiminnan yliopettaja ja lehtorit sekä sosiaalialan että hoitotyön koulutusohjelmista. Lehtorit toimivat

HAMKin ammatillisella opettajakorkeakoululla toteutetun ammattikorkeakouluopin-toihin valmentavan (amk-valma) koulutuksen tuutoriohjaajat.

Projektiryhmän aloituspalaveri oli elokuussa 2010, jolloin keskusteltiin REKRY-AMARE-hankkeen projektisuunnitelmasta ja HAMKin osahankkeen toteutusosuudesta. Projektiryhmän tarkoituksena on ollut vahvistaa sekä opettajien että opiskelijoiden työelämäyhteistyötä ja informoida osahankkeen toteutusosuudesta. Projektiryhmän tarkoituksena oli myös nimetä opiskelijaryhmien projektiopintoja toteutettavaksi koko REKRY-AMARE-hankkeen ja HAMKin osahankkeen tavoitteiden mukaisesti.

Osahankkeen suunnittelija toi projektiryhmään keskusteluun REKRY-AMARE-hankkeen ohjausryhmissä käsitellyt asiat sekä muut ajankohtaiset asiat. Projektiryhmän muistiot ovat luettavissa osoitteessa <https://projektori.hamk.fi/>.

8.11 Hankkeen kansainväliset partnerit ja muu kansainvälinen yhteistyö

HAMKin osahankkeen suunnittelija osallistui REKRY-AMARE-hankkeen aloitusseminariin hankkeen kansainvälisten partnerien kanssa. Muuta kansainvälistä yhteistyötä ei osahankkeen toiminta-aikana ole ollut.

HAMKin suunnittelija neuvotteli HAMKin kansainvälisten asioiden päällikön kanssa osallistumisista ulkomailla järjestettyihin REKRY-AMARE-hankkeen kansainvälisten kumppaneiden isännöimiin workshoppeihin. Neuvotteluissa keskusteltiin ulkomaanmatkojen hyödyntämisestä myös Hämeen ammattikorkeakoulun näkökulmasta. Kaupungeissa, joihin ulkomaan matkat kohdistuivat, ei ollut yhteistyösopimuksia Hämeen ammattikorkeakoulun kanssa.

9 Ajankohtaista

Sosiaali- ja terveysala on ollut muutoksessa koko REKRY-AMARE-hankkeen ja HAMKin osahankkeen toiminta-ajan. Tämän vuoksi osahankkeen toiseen ja kolmanteen raporttiin on koottu sekä paikallisia että valtakunnallisia ajankohtaisia asioita. Ajankohtaiset asiat omalta osaltaan vaikuttavat myös maahanmuuttajien kouluttautumis-, pätevyys- ja työllistymismahdollisuuksiin sosiaali- ja terveysalalle sekä Hämeenlinnassa että koko Suomessa.

9.1 Paikallisesti

9.1.1 Hämeenlinnan tilinpäätös vuodelta 2011

Vuoden 2011 osalta Hämeenlinnan tilinpäätös on yli 12 miljoonaa euroa miinuksella. Tulosta osattiin arvioida jo etukäteen huonoksi. Kustannusten kasvua on kuitenkin saatu hillityksi lähes toivotulla tavalla. (Antila-Andersson 2012a, 5.) Hämeenlinnan kaupunki ei aio lomauttaa henkilöstöään tänä eikä ensi vuonna. Hämeenlinnan kaupunki haluaa solmia henkilöstöjärjestöjen kanssa sopimuksen, jossa sitoudutaan lisäämään henkilöstötuottavuutta. Sopimus on ehtona sille, ettei lomautuksia tule vuosina 2012 - 2013.

Henkilöstöjärjestöjen kanssa laadittava sopimus sisältää sitoumuksen työprosessien ja ajankäytön tehostamiseen. Tarkoitus on suunnitella henkilöstöresursseja ennakoivasti, vähentää vakinaisen ja määräaikaisen henkilötön käyttöä sekä sairauspoissaoloja ja eläköitymistä. Tavoitteena on lisäksi kehittää muun muassa kannustevapaakäytäntöjä sekä muutostohtamista. (Happonen 2012a, 5.)

9.1.2 Kanta-Hämeen keskussairaala

Budjetista

Erikoissairaanhoidon kului vuonna 2011 rahaa runsaasti enemmän kuin budjettiin oli ennakoitu. Budjetin ylitys johtui palveluiden ostoista ulkopuolisilta sairaaloilta. Tilinpäätös tulee olemaan yli viisi miljoonaa euroa alijäämäinen. Lisärahoitusta tullaan hakemaan sairaanhoitopiirin jäsenkunnilta. Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirin tuotot ovat kasvaneet, mutta eivät samaan tahtiin kuin menot. Jotta taloutta lähivuosina pystyttäisiin oikaisemaan, se edellyttäisi kuntamaksuihin vähintään seitsemän prosentin vuosittaista kasvua. Sairaanhoitopiirin suurin jäsenkunta on Hämeenlinna, eikä se, kaupunginjohtajan mukaan, voi sijoittaa kaikkea kasvua erikoissairaanhoidon. (Antila-Andersson 2012b, 3, 5.) Keskussairaalan tarkastuslautakunta painottaa, että sairaanhoitopiirin henkilöstökulut on budjetoitu liian pieniksi ja muutenkin tämän vuoden talousarvio sisältää suuria riskejä (Antila-Andersson 2012c, 9).

Laboratoriotoiminnan fuusio

Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirin valtuusto päätti joulukuussa 2011 laboratoriotoimintojen fuusioimisesta tamperelaisen Fimlabin kanssa. Fuusio koskee noin 90 työntekijää, joiden piti siirtyä huhtikuun alusta 2012 uuteen yhtiöön. Sairaanhoitopiirin valtuuston varapuheenjohtaja valitti päätöksestä hallinto-oikeuteen ja fuusion toteutus on keskeytetty oikeuskäsittelyn ajaksi. (Happonen 2012b, 8.)

Korkein hallinto-oikeus on hylännyt Kanta-Hämeen keskussairaalan laboratoriofuusiosta tehdyn valituksen. KHO hylkäsi valituksen, joka koski fuusion täytäntöönpanoa. Tämän ratkaisun myötä Kanta-Hämeen sairaanhoitopiiri voi toteuttaa fuusion, vaikka hallinto-oikeus ei ole vielä käsitellyt varsinaista valitusta. (Happonen 2012c, 3,5.)

Hoitojonot

Läheteruuhka, väestön ikääntyminen ja myös kirjaamisvirheet ovat osittain syynä siihen, että kiireettömän hoidon jonot ovat Kanta-Hämeen keskussairaalassa venyneet yli hoitotakuun. Lastenpsykiatriassa hoitoon jonottavien määrä on kasvanut ennakoitua enemmän. Lastenpsykiatria ei ole saatavilla palvelua edes ostopalveluna. (Antila-Andersson 2012d, 7.)

Vastavalmistuneet lääkärit eivät saa työskennellä minkäänlaisissa lääkärin tehtävissä, ennen kuin Valvira on heidät laillistanut eli merkinnyt rekistereihinsä. Ennen valmistumisestaan lääkärit ovat voineet työskennellä toisen lääkärin ohjauksessa, valmistumisen

jälkeen tarvitaan Valviran laillistaminen ennen kuin voi harjoittaa lääkärin ammattia. Esimerkiksi Kanta-Hämeen keskussairaалassa päivystäneistä lääkäreistä osa oli sopinut jatkavansa työssä valmistumisen jälkeen, mutta nyt tämä ei ole mahdollista. Valviran ilmoituksen mukaan lääkärin laillistaminen voi viedä viikon. (Pippingsköld 2012a, 5.)

Keväällä 2013 keikkalääkärit poistuvat Kanta-Hämeen keskussairaalan ensiavusta. Sairaala ottaa koko ensiavun omaan hoitoonsa ja alkaa kouluttaa päivystyslääketieteen erikoislääkäreitä. Tällä hetkellä keikkalääkäriksi on voinut ilmestyä kokematon ja kieli- taidoton lääkäri. Keikkalääkärin vaihtuvuus on myös ollut hyvin suurta. Vuoden aikana muutamaa tehtävää on ollut hoitamassa sata eri lääkäreitä. (Pippingsköld 2012b, 3, 5.)

Riihimäen yksikön tulevaisuudesta

Kanta-Hämeen keskussairaala suunnittelee siirtävänsä vaativat leikkaukset Riihimäen yksiköstä (Ryks) Hämeenlinnan yksikköön, jolloin lääkäri on paikalla yöaikaan. Leikkauksien siirto Hämeenlinnan yksikköön ei kuitenkaan saa tuoda uusia investointeja, eikä Hämeenlinnan yksikköön tule rakentaa lisätiloja tämän vuoksi. Riihimäeltä lopetettiin vuonna 2010 röntgenylilääkärin virka ja Hämeenlinnaan siirrettiin anestesian apulaisyllilääkärin, gynekologian ylilääkärin ja erikoistuvan lääkärin virat. Gynekologinen osasto ja samalla gynekologiset leikkaukset päättyivät lokakuussa 2010. Vuonna 2011 lakkautettiin psykiatrian osasto ja lonkkaleikkaukset siirrettiin Hämeenlinnaan. Valvontaosasto lopetettiin tammikuussa 2012 ja yöpäivystys aiotaan lopettaa tammikuussa 2013. (Kankaansydän 2012a, 3.)

Riihimäen yksikössä liikkuu huhuja kirurgisen osaston sulkemisesta. Huhujen mukaan osaston toimintaa supistettaisiin tai se saatettaisiin jopa sulkea kokonaan vuodenvaihteen jälkeen. Huhut ovat aiheuttaneet henkilöstön irtisanoutumisia niin, että kirurgisella vuodeosastolla voidaan puhua henkilökuntapulasta. (Kankaansydän 2012b, 3.) Riihimäen kaupunginhallitus haluaa selkeitä perusteluja suunnitelmalle siirtää vaativat leikkaukset Riihimäen yksiköstä Hämeenlinnaa. Ryksin tulevaisuus riippuu Riihimäen seudun kuntien mielestä ennen kaikkea valtion sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämismisratkaisuista. (Kankaansydän 2012c, 7.)

9.1.3 Erikoissairaanhoito ja perusterveydenhuolto

Selvitys terveystalouden kokonaisuudesta

Hämeenlinnan kaupunginhallitus päätti teettää selvityksen seudun terveystalouden kokonaisuudesta. Selvitystä tehdään myös mahdollisista muutoksista erikoissairaanhoitoon ja perusterveydenhuollon rajapinnoista. Selvitystyön vetäjän mukaan terveydenhuollossa tapahtuu suuria muutoksia ja tuloksia odotellaan maaliskuuhun 2013 mennessä. (Antila-Andersson 2012e, 1, 5.)

Jatkohoitopaikoista

Siirtoviivemaksuja syntyy, kun Kanta-Hämeen keskussairaалassa oleva potilas odottaa jatkohoitopaikkaa, vaikkei enää tarvitsisikaan erikoissairaanhoitoa. Vuonna 2011

Hämeenlinnan kaupungille kertyi tästä ylimääräisestä odottelusta siirtoviivemaksuja 897 000 euroa. Siirtoviivemaksun maksaa potilaan kotikunta. (Antila-Andersson 2012b, 5.)

Erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon yhdistämisestä

Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirin hallituksen puheenjohtaja yhdistäisi erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon. Kanta-Hämeen keskussairaalan erikoissairaanhoidon kustannukset ovat Suomen keskivertotasolla. Sairaanhoitopiirin toimintaa tulee tehostaa. Erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon kaksi erillistä toimipistettä tekevät infrastruktuurista raskaan. Toimintatavoissa on myös tehostamisen varaa. Perusongelmana on kuitenkin tietoinen alibudjetointi. Kunnat alimitoittavat vuosittain tietoisesti erikoissairaanhoidon osuuden omissa budjeteissaan. Muuri on edelleen korkea perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon välillä, vaikka yhteistyöstä puhutaankin paljon. Olisi kaikille edullista, jos osa keskussairaalan poliklinikoilla tuotettavista palveluista tarjottaisiin terveyskeskuksissa. Tämä vähentäisi nykyistä läheterumbaa. On myös mahdollista, että jatkossa perusterveydenhuoltoa ja erikoissairaanhoidoa olisi tarjolla yhdessä paikassa. Tämä voisi helpottaa käytännön järjestelyjä. (Antila-Andersson 2012f, 3.)

Ikäihmisten palveluista

Hämeenlinnan kaupunki ei ole vielä saavuttanut sosiaali- ja terveysministeriön suositusta ikäihmisten palveluista. Valtakunnallinen suositus on, että 8-9 prosenttia 75-vuotta täyttäneistä olisi ympärivuorokautisen pitkäaikaishoivan piirissä. Ikäihmiset olisivat tuolloin vanhainkodeissa, terveyskeskuksen vuodeosastolla tai tehostetun palveluasumisen piirissä. Edellä mainitusta ikäluokasta Hämeenlinnassa on pitkäaikaishoidossa 10,8 prosenttia. Kotihoidon osuutta on pyritty lisäämään laitos- ja palveluasumispaikkoja vähentämällä. Kaikista 75 -vuotta täyttäneistä hämeenlinnalaisista on kotihoidon piirissä 11,8 prosenttia. Valtakunnallinen suositus on 13 -14 prosenttia. Raskaan kotihoidon piirissä olevien vanhusten määrä on Hämeenlinnassa suhteellisen pieni. Raskasta hoitoa saaviksi kotihoidon asiakkaiksi määritellään vanhukset, joiden luona käydään 4-5 kertaa vuorokaudessa. (Kinnari-Kuparinen 2012, 8.)

Hämeenlinnan kaupungin kotihoidon asiakasmäärät eivät ole tämän vuoden aikana lisääntyneet, mutta asiakaskunnassa on kenties tapahtunut muutosta, koska käyntimäärät ovat tästä huolimatta lisääntyneet. Näin ollen yksittäinen asiakas tarvitsee entistä enemmän hoitoa. (Mäntyneva 2012, 7.)

Hammaslääkäripalveluista

Hammaslääkäriliitto on asettanut Hämeenlinnan terveystieteiden -liikelaitokseen hammaslääkäreiden virat hakukieltoon. Hammaslääkäriliitto ei hyväksy, että suun terveydenhuoltoa johtaa terveystieteiden maisteri eikä hammaslääkäri. (Ojala 2012, 5.) Hammaslääkäriliiton asettama hakukielto vaikuttaa hammashuollon käytännön toimintaa Hä-

meenlinnassa. Hämeenlinnan Terveyspalvelut -liikelaitos on neuvotellut helmikuusta saakka liiton kanssa, mutta neuvottelut eivät ole tuottaneet tulosta. Hammaslääkäriliitto on päättänyt jatkaa hakukieltoa. (Happonen 2012d, 3, 7.) Hammaslääkäriliitto sai tahtonsa läpi ja suun terveydenhuollon toimintaa johtaa jatkossa hammaslääketieteen asiantuntija. Hammashuollon johtoon palkataan mahdollisimman pian uusi ylihammaslääkäri. (Yliskylä 2012, 6.)

Lammin sairaalan lakkauttamisesta

Lammin sairaalan lakkauttaminen ei ehkä onnistu niin, kuten Hämeenlinnan terveyden ja toimintakyvyn lautakunnan enemmistö on suunnitellut. Sairaalan lakkauttamista vastustanut lautakunnan jäsen sanoo valittavansa päätöksestä hallinto-oikeuteen. Hänen mukaansa asiaa valmisteltaessa ei ole kuultu kuntalaisia. (Antila-Andersson 2012g, 5.)

9.1.4 Maahanmuuttajien työllistyminen

Hämeenlinnan kaupunki työllistää muutamia kymmeniä maahanmuuttajia. Vakituisen työpaikan saamiseksi tulee olla suoritettuna vähintään toisen asteen perustutkinto. Maahanmuuttajien työpaikka löytyy usein oppisopimuksen, palkkatuen tai työharjoittelun kautta. Artikkelissa haastateltu afgaanitaustainen mies valmistuu kevään 2012 aikana lähihoitajaksi. Hänen tavoitteenaan on jatkaa sairaanhoitajaopintoihin. Haaveena on lääkärin ammatti.

Hämeenlinnan kaupungin henkilöstöjohtaja korostaa hyvän kielitaidon merkitystä. Kuntatöiden saamisen edellytyksenä on, hänen mukaansa, toisen asteen perustutkinto. Hän toteaa myös, jos koulutuksen läpäisee, on kielitaitokin yleensä niin hyvä, että sillä pärjää. Henkilöstöjohtajan mukaan Hämeenlinnan kaupunki ei pidä listaa siitä, paljonko se työllistää maahanmuuttajia. Eniten maahanmuuttajia lienee työllistynyt lähihoitajiksi. Tämän lisäksi maahanmuuttajia toimii muun muassa laitoshuoltajina, lastenhoitajina, lääkäreinä ja hammaslääkäreinä. Hämeenlinnan 67 000 asukkaasta noin 2 prosenttia on maahanmuuttajia. (Lähdekorpi 2012a, 6.)

9.1.5 Monikulttuurisuusohjelma vuosille 2012 - 2015

Hämeenlinnan kaupungin valtuusto hyväksyi monikulttuurisuusohjelman vuosille 2012 - 2015. Kiistaa syntyi jonkin verran ns. positiivisesta syrjinnästä työhönotossa. Ohjelmassa esitetään maahanmuuttajien suosimista siinä tilanteessa, että kaupungin tehtävään on pyrkimässä kaksi tasavahvaa hakijaa. Keskustelussa painotettiin, että maahanmuuttajien työllisyyttä tulee edistää, muttei kantaväestön kustannuksella.

Keskustelua käytiin myös siitä, että työ ja koulutus ovat maahanmuuttajalle parasta kotoutumista. Valtuuston mukaan Hämeenlinnassa oli noin 10 vuotta sitten 500 ulkomaalaista ja tällä hetkellä heitä on 2000. (Antila-Andersson 2012h, 7.)

9.1.6 Maakunnan johtohenkilöitä eläkkeelle

Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirin johtaja, Hämeen ammattikorkeakoulun johtava rehtori sekä Kanta-Hämeen maakuntajohtaja jäävät tulevan vuodenvaihteen tienoilla eläkkeelle.

Sairaanhoitopiirin kuntayhtymän hallitus odottaa uuden johtajan pystyvän keskustelemaan rahoituksesta kuntien kanssa, mutta myös katsomaan yli erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon raja-aitojen.

Hämeen ammattikorkeakoulun rehtorin jäädessä eläkkeelle uudistetaan samaan aikaan Hämeen ammattikorkeakoulun organisaatiota osakeyhtiöksi. Nykyisen kolmen johtajaviran tilalle perustetaan kaksi vararehtorin virkaa. Uudesta johtavasta rehtorista tulee samalla osakeyhtiöksi muuttuvan ammattikorkeakoulun toimitusjohtaja.

Kanta-Hämeen maakuntajohtajaksi haetaan hyvää, vahvaa ja verkostoitunutta johtaja. Johtajan tulee olla Häme-henkinen ja joustava. (Happonen 2012e, 6.)

9.2 Valtakunnallisesti

9.2.1 Ammattikorkeakoulujen uudistamiskäytänteitä

Ammattikorkeakoulujen rahoitusta ja hallintoa koskeva lainsäädäntö uudistetaan. Tarkoituksena on parantaa oppilaitosten laatua ja vaikuttavuutta. Lisäksi vahvistetaan koulujen edellytyksiä vastata itsenäisemmin ja joustavammin työelämän ja yhteiskunnan tarpeisiin. Vuoden 2014 alkuun mennessä sovitaan siitä, millä perusteella raha eri ammattikorkeakouluille jaetaan. Nyt rahoituksesta 70 prosenttia määräytyy opiskelijamäärän mukaan ja 30 prosenttia valmistuneiden tutkintojen mukaan. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvoston (Arene) puheenjohtajan mukaan näyttäisi siltä, että vastedes merkittävä osa rahoista tulisi valmistumismäärien mukaan. Lisäksi valmistuneiden työllistyminen lisättäisiin perusteisiin. Rahoituskriteereissä korostettaisiin toiminnan laatua, vaikuttavuutta ja kansainvälisyyttä ammattikorkeakoulujen koko lakisääteissä toiminnassa, kuten tutkimus- ja innovaatiotoiminnassa, aluekehityksessä ja koulutuksessa. Ammattikorkeakoulujen toimiluvat uudistetaan vuoden 2014 alusta. Sen sijaan vastuu perusrahoituksen siirtämisestä kokonaan valtiolle on viivästyneenä noin vuodelle. (Ropponen 2012a, 7.)

Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen yhteinen sähköinen hakujärjestelmä on osoittautunut työlääksi järjestelmäksi. Korkeakoulujen yhteishaun piti toteutua keväällä 2013, mutta nyt se on siirretty vuoteen 2014. Uudessa haussa sekä yliopistoon että ammattikorkeakouluun voisi pyrkiä samalla sähköisellä lomakkeella. (Liiten 2012a, A5.)

Ammattikorkeakoulujen uudistamisen tavoitteina on ammattikorkeakoulujen vahvempi strateginen osaaminen, profiloituminen, painoalavalinnat, johtajuus sekä priorisointi- ja päätöksentekokyky. Ammattikorkeakoulujen roolia tulee vahvistaa osana suomalaista koulutus- ja innovaatiojärjestelmää. Tavoitteena on lisäksi ammattikorkeakoulujen työelämäyhteyksien tiivistäminen ja aluevaikuttavuuden vahvistaminen sekä ammattikorkeakoulujen rakenteellisen uudistamisen vauhdittaminen ja toiminnan laadun ja vaikuttavuuden parantaminen. Toimiluvassa määrätään koulutusvastuista ja muista toiminnan edellytyksistä, jolloin koulutustarjontaa voidaan suunnata työelämän tarpeisiin paremmin vastaaviksi. Koulutusvastuu määrittää sen, mitä tutkintoja ja tutkintonimikkeitä kukin ammattikorkeakoulu voi eri koulutusaloilla antaa. Opetus- ja kulttuuriministeriön koulutusohjelmapäätöksistä luovutaan. Säätelyn uudistamisella vahvistetaan korkeakoulujen autonomiaa koulutuksen järjestelytavoissa ja samalla

koulutusvastuiden kokonaisuus selkiytyy ja koulutusta voidaan koota suuremmiksi kokonaisuuksiksi. (Lehikoinen 2012.)

9.2.2 Ammattikorkeakoulujen aloituspaikkavähennykset

Opetus- ja kulttuuriministeriö on päättänyt ammattikorkeakoulujen koulutustarjonnan vähentämisestä. Ammattikorkeakoulujen koulutustarjontaa vähennetään yhteensä 2 030 aloituspaikalla vuodesta 2013 alkaen. Valtioneuvoston hyväksymän koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman mukaan ammattikorkeakoulujen koulutustarjonnan vähentämistarvetta on erityisesti kulttuurialalla, mutta myös matkailu-, ravitsemis- ja talousalalla sekä tekniikan ja liikenteen alalla. Vähennykset on suunnattu pääasiassa näille aloille. Alueellisesti vähennyksissä on otettu huomioon koulutukseen siirtyvien ikäluokkien pieneneminen. Myös tämän jälkeen ammattikorkeakoulujen uudistuminen jatkuu. Ammattikorkeakoulujen vaikuttavuutta ja opetuksen laatua tullaan parantamaan uudistamalla ammattikorkeakoululainsäädäntöä ja niiden rahoitusmalli sekä uudistamalla ammattikorkeakoulujen toimiluvat.

(http://www.minedu.fi/OPM/Tiedotteet/2012/03/AMK_aloituspaikkavahennykset.html?lang=fi.)

9.2.3 Ammattikorkeakoulujen yhteistoimintaneuvottelut

Aloituspaikkojen vähennykset ja muut rahoitukseen kohdistuvat säästöt ovat tuoneet jo lähes puoleen ammattikorkeakouluista yhteistoimintaneuvottelut. Opetusalan ammattijärjestön OAJ:n mukaan yt-menettely on aloitettu kymmenessä ammattikorkeakoulussa. Neuvottelut on toistaiseksi kohdennettu koko henkilöstöön. Arviot henkilötöyvuosien vähentämistarpeesta vaihtelevat. Irtisanomisistakaan tuskin vältytään, koska joillakin oppilaitoksilla budjetista häviää säästöjen myötä jopa neljännes tai kokonaisia koulutusohjelmia lakkautetaan. Syksyllä 2013 niukkuus näkyy niin, ettei määräaikaisten työntekijöiden sopimuksia jatketa. Irtisanomisten vaihtoehtoina ovat myös osa-aikaistamiset. (Liiten 2012b, A4.)

9.2.4 Hoitajat määräävät lääkkeitä

Keväällä 2012 voivat hoitajat jo määrätä lääkkeitä. Toukokuussa 2012 valmistuvat ensimmäiset siihen oikeuden antavan koulutuksen läpikäyneet hoitajat. Keväällä on valmistumassa 54 hoitajaa ja seuraavat 50 valmistuvat syksyllä 2012. Uudistuksen tarkoituksena on purkaa painetta lääkäreiltä ja jouduttaa hoitoa. Hoitajien käytössä on kansallisesti rajattu lista lääkkeistä. Tämän listan perusteella terveyskeskuksen vastaava ylilääkäri tai sairaanhoitopiirin johtava lääkäri luettelee kunkin hoitajan käytössä olevat lääkkeet. Koulutuksen käyneet sairaanhoitajat saavat SV-tunnuksen eli yksilöinti-tunnuksen kuten lääkäreilläkin on. Tunnuksen perusteella apteekki toteaa, että lääkkeen määränneellä on oikeus lääkkeen määräämiseen. (Repo 2012, A6.)

9.2.5 Suomenkielen oppiminen

Sairaanhoitajien rekrytointi on kariutumassa puutteelliseen kielikoulutukseen. Asian-tuntija-ammateissa työskentelevät eivät pysty hoitamaan työtään kielikokeessa vaaditulla auttavalla suomen kielen taidolla. Lääkärin tai sairaanhoitajan tarvitseman kielitaidon opiskelu vie vähintään neljä vuotta. Kielen ohella opitaan kulttuuria, joka on taas edellytyksenä ymmärtämiseen ja ymmärretyksi tulemiseen. Perusteluna on potilasturvallisuuden huomiointi. Filippiiniläisiä sairaanhoitajia rekrytoinut yritys sen sijaan ky-

seenalaistaa kielitaidolle asetetut tiukat vaatimukset. Yrityksen mukaan ihminen oppii työssään sitä kieltä, mitä hän tarvitsee. (Kankaansydän 2012d, 5.)

9.2.6 Terveydenhuoltoon ammatillinen kielikoe

Terveydenhuollon ammatinharjoittamista ja valvontaa selvittänyt työryhmä esittää, että terveydenhuolto on saatava nykyistä tiukemmin valtiolliseen ohjaukseen ja muualta tulleet lääkärit halutaan ammatilliseen kielikokeeseen. Lisäksi tarvitaan tehokampaa omavalvontaa ja tiukempaa seulaa muualta tuleville lääkäreille. Sosiaali- ja terveysministeriö asetti työryhmän syksyllä 2011 paljastuneiden valelääkäritapausten jälkeen. Työryhmä perustelee valtakunnallisen ohjauksen tarvetta terveydenhuollon palvelujärjestelmän sirpaloitumisella ja kansainvälistymisellä. Riittävien terveyspalveluiden turvaaminen muuttuneissa olosuhteissa ei onnistu väljien normien ja informaatio-ohjauksen keinoin.

Työryhmä yhdistäisi aluehallintovirastojen (AVI) valvonnan hallinnollisesti sosiaali- ja terveydenhuollon lupa- ja valvontavirasto Valviraan. Lisäksi se vaatisi sekä julkisten että yksityisten terveydenhuollon yksiköiltä omavalvontasuunnitelmaa. Suunnitelman laatimisesta ja sen noudattamisesta vastaisi yksikön vastaava lääkäri. Muualta tulleiden lääkäreiden ammatti- ja kielitaito halutaan varmistaa nykyistä paremmin. Työryhmä panisi uudenlaiseen kielikokeeseen kaikki ne lääkärit, jotka ovat kotoisin ja valmistuneet muualta kuin EU- ja ETA -alueelta. Kokeessa mitattaisiin erityisesti ammatillista kielitaitoa. Lisäksi muualta tulleiden lääkäreiden olisi laillistamisen jälkeen työskenneltävä julkisessa terveydenhuollossa vuoden ajan, ennen kuin he voisivat toimia itsenäisinä ammatinharjoittajina. Työryhmä vaatii myös, että muualta tulleiden lääkäreiden tutkintotodistusten oikeellisuus on selvitettävä luotettavalla tavalla. Työryhmä kaipaa myös sähköistä tiedonvaihtoa rekisteriä ylläpitävän Valviran ja oppilaitosten välillä. (Jäppinen 2012, A13.)

9.2.7 Koulutetut hoitajat takaisin hoitotyöhön

Alaa vaihtaneita hoitajia ei ole ammattijärjestö Tehy:n mukaan houkuteltu riittävästi takaisin hoitoalalle. Suomessa on käyttämättä 30 000 koulutetun hoitajan reservi, mutta tästä huolimatta ulkomaisia hoitajia pyritään saamaan tänne työhön. Sosiaali- ja terveysalan Tehy:n puheenjohtaja kummeksuu, miksi työnantajat eivät järjestä kampanjoita suomalaisten hoitajien saamiseksi takaisin alan töihin. Tehy kuitenkin kiistää vastustavansa työperäistä maahanmuuttoa. Tehy:n puheenjohtaja uskoo kuitenkin, että työnantajille tulisi edullisemmaksi, jos Suomessa koulutettuja hoitajia saataisiin takaisin alan tehtäviin. Puheenjohtajan mukaan hoitajat ovat Suomessa vaihtaneet joukoittain alaa, koska palkkaus ei vastaa työn vaativuutta ja koulutusta. (Suomen tietotoimisto 2012.)

Hoitoalalla on paheneva pula työntekijöistä. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan 20 000 lähi- tai sairaanhoitajaa on lähtenyt muihin työtehtäviin. Terveydenhuoltoalalla työnsä lopettaneet kertovat, että suurin osa alan työntekijöistä on väsyneitä ja ärtyneitä. Hoitaminen on sivuseikka. Muille aloille siirtyneet kertoivat myös tiedon panttaamisen olevan hoitoalalla tavanomaista. Työntekijät palaisivat terveydenhuoltoalalle jos työssä olisi enemmän henkilökuntaa ja työstä saisi parempaa palkkaa. (Kuivala 2012, A4.)

9.2.8 Terveysthuoltoalan työntekijöiden eettinen rekrytointi

Työperäinen maahanmuutto on lisääntynyt EU:n alueella viime vuosina. Euroopan sairaalasektorin työmarkkinaosapuolet sairaalasektorin työnantajaliitto ja Euroopan julkisalan liittojen federaatio ovat laatineet yhteiset eettiset rekrytointia koskevat menettelytapasäännöt. Näiden tavoitteena on edistää eettisten periaatteiden noudattamista ulkomaisen työvoiman rekrytoinnissa EU:n alueella. Menettelysääntöjen mukaan ulkomaisen työvoiman hankinnassa on painotettava erityisesti eettisten periaatteiden noudattamista, kotouttamista, avoimuutta, yhteiskuntavastuullisuutta sekä eri tahojen yhteistyötä. Jotta rekrytointi maiden välillä sujuisi hyvin sekä työnantajan että työntekijöiden etujen mukaisesti, tarvitaan asianmukaiset puitteet tukemaan eettistä rekrytointi- ja sitouttamiskäytäntöjä. (Kuntatyönantajat 2012.)

9.2.9 Terveysthuollon laillistaminen uudistumassa

Valvira valmistelee järjestelmää, jolla arvioidaan vastaako ETA:n ulkopuolella koulutetun sairaanhoitajan pätevyys suomalaisen koulutuksen tuottamaa osaamista ja voidaanko henkilölle myöntää sairaanhoitajan laillistus. Tarkoitus on saada käyttöön yhtenäinen osaamis- ja pätevyystason arviointi, kuten on jo käytössä lääkäreillä ja hammaslääkäreillä. Laillistaminen tapahtuisi yhtenäisen kuulustelu- ja harjoittelujärjestelmien perusteella sekä harjoittelujaksoin yhteistyössä ammattikorkeakoulujen ja opetussairaaloitten kanssa. Kielitutkinnon yhteyteen valmistellaan ammatillista kielikoetta. (Kankaansydän 2012d, 5.)

9.2.10 Sairaanhoitopiireistä luovutaan

Sairaanhoitopiirit lopetetaan nyky muodossaan. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriryhmä päätti edistää mallia, jossa terveysthuolto jaetaan lähtökohtaisesti kahteen tasoon eli kuntiin ja yliopistosairaaloitten ympärille muodostettaviin erityisvastuualueisiin. Tavoitteena on näin integroida perus- ja erikoisterveysthuolto vahvempiin yksiköihin. (Junkkari, Ollikainen, Pohjanpalo & Suominen 2012.)

9.2.11 Espanjasta Suomeen sairaanhoitajaksi

Lokakuussa 2012 saapuivat Suomeen ensimmäiset 14 sairaanhoitajaa Espanjasta. Heistä viisi sijoittuu vanhustyöhön Porin kaupungin palvelukseen ja loput yksityiseen Atendon hoivakoteihin Harjavaltaan, Huittisiin ja Säkylässä. Myöhemmin syksyllä saapuu Espanjasta vielä yli kolmekymmentä sairaanhoitajaa. Heidän sijoittumispaikkansa ovat Vaasassa, Varsinais-Suomessa ja Kymenlaaksossa. (Huuskonen 2012.)

9.2.12 Hoitajille riittää töitä

Opetushallituksen hankkeessa on ennakoitu työvoiman ja koulutuksen tarvetta. Hankkeen tuloksena voidaan osoittaa muun muassa hoitajien tarve 2020 -luvulla. Työvoiman tarpeen ajatellaan johtuvan osin hoito- ja huolenpitotyön kasvusta sekä työvoiman eläköitymisistä. Sosiaali- ja terveystieteiden opiskelijoiden saamisessa ei ole vaikeuksia, mutta ongelmana on alalle koulutettujen siirtyminen muihin tehtäviin. (Ropponen 2012b, 6.)

10 Verkkojen heittämisen jälkeinen sato

Hämeen ammattikorkeakoulun osahankkeen ensimmäisessä raportissa, vuodelta 2010, on kappale Verkkojen heittämisen vaihe. Tässä vaiheessa haastateltiin opetushallituksen, maahanmuuttoviraston, Hämeenlinnan alueen julkisyhteisöjen, hyvinvointialan yrittäjien ja kolmannen sektorin edustajia sekä aiemmin Suomeen tulleita maahanmuuttajia. Osahankkeen alussa haastateltiin myös Eteva kuntayhtymän eli vammaispalvelujen tuottajan edustajia. Verkkojen heittämisen vaihe aloitti yhteistyön myös erilaisten maahanmuuttajahankkeiden ja muiden oppilaitosten kanssa.

Osahankkeen alussa yhteistyö eri tahojen kanssa sujui pääsääntöisesti kiitettävästi. Osa yhteisöistä ei kuitenkaan ollut innostunut yhteistyön aloittamisesta. Laimean yhteistyön aloittamiseen saattoi vaikuttaa se, ettei Hämeenlinnassa vielä tuolloin ollut tarvetta maahanmuuttajien rekrytointiin. Nyt syksyllä 2012 tilanne on toinen, maahanmuuttajia on sekä työllistynyt että työllistetään myös HAMKin osahankkeen toiminta-alueella.

Koko HAMKin osahankkeen toiminta-ajan on oltu yhteistyössä edellä mainittujen tahojen kanssa ja vastattu erilaisiin yhteistyöpyyntöihin. Hämeenlinnan kaupunki oli kiinnostunut mahdollisuudesta kouluttaa maahanmuuttajia sairaanhoitajiksi. Neuvottelussa voitiin todeta, että maahanmuuttajan tulee, ainakin vielä, osallistua ns. normaaleihin pääsykokeisiin. Edellä mainittuja tahoja on myös koko osahankkeen ajan informoitu maahanmuuttajien pääsykoekäytänteisiin, ammattikorkeakouluopintoihin sekä sosiaali- ja terveysalan työllistymiseen vaikuttavista asioista. Myös yksittäisiä maahanmuuttajia on informoitu ja opastettu joko yhteistyökumppanien pyynnöstä, henkilökohtaisissa yhteydenotoissa tai osahankkeessa erilaisten projektiopintojen toteutuksessa sekä opinnäytetöitä tehdessä.

Edellä mainittuja tahoja on lisäksi informoitu valtakunnallisista ammattikorkeakoulujärjestelmän muutoksista, jotka omalta osaltaan myös vaikuttavat maahanmuuttajien kouluttautumis- ja pätevyitysmahdollisuuksiin. Suuri paikallinen muutos on erimerkiksi se, että Hämeen ammattikorkeakoulun ohjaustoiminnan koulutusohjelma yhdistyy syksystä 2013 alkaen sosiaalialan koulutusohjelmaan. Opetussuunnitelma tehdään kokonaan uudelleen sosiaalialan osaamistarpeiden pohjalta. Kaikki uuteen koulutusohjelmaan opiskelijoiksi tulevat opiskelijat valmistuvat tämän jälkeen sosionomeiksi (AMK). (Rantamaa 2012; Myllärinen 2012.)

Ammattikorkeakoulujärjestelmässä on siis tapahtumassa suuria muutoksia. Osahankkeen päättyessä on toivottavaa, että ammattikorkeakouluopintoihin valmentava koulutus (amk-valma) saisi pysyvää rahoitusta ja voisi näin parantaa maahanmuuttajan ammattikorkeakouluopintoihin pääsyä. Toivottavaa on lisäksi se, että ammattikorkeakoulut saisivat erillirahoitusta maahanmuuttajien pätevyityskoulutuksen järjestämiseen. Pätevyityskoulutuksethan toteutetaan tällä hetkellä erillisellä hankerahoituksella. Ammattikorkeakoululla on mahdollisuus tehdä hallinnollinen päätös maahanmuuttajien mukautetun pääsykoekäytännön käytöstä sekä mahdollisuus maahanmuuttajien positiivisesta erityiskohtelusta.

On toivottavaa, että valtakunnallisesti tehdään päätös oppisopimuskoulutuksen mahdollistamiseksi myös korkeakoulutasolla, nythän ei edes tutkinnon osiin ole rahoitusta saatavilla. Korkeakoulutettujen oppisopimustyyppinen täydennyskoulutus on saanut

vuodelle 2012 merkittävän rahoituksen. Myös aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistamis- ja tunnustamisprosessia (AHOT) on tärkeää käyttää myös maahanmuuttajataustaisten henkilöiden osaamista arvioitaessa.

Hämeen ammattikorkeakoulun osahankkeen sato on joiltain osin ollut erittäin hyvää. Kiitoksella voidaan esimerkiksi mainita, että HAMKin opiskelijoiden projektiopintojen toteutukset ovat mahdollistaneet eri-ikäisten maahanmuuttajien kotoutumisen edistämistä ja syrjäytymisen ehkäisyä. Kiitoksella voidaan myös mainita, että opiskelijoiden opinnäytetyöt ovat tuottaneet näyttöön perustuvaa tietoa REKRY-AMARE-hankkeen ja HAMKin osahankkeen tavoitteiden mukaisesti. Osahankkeessa on lisäksi selvitetty useita, tähän raporttiin kirjattuja, hyviä käytäntöjä.

Verkkojen heittäamisen jälkeinen sato on joiltain osin jäänyt vielä ituvaiheeseen. REKRY-AMARE-hankkeen HAMKin osahankkeen päättyessä Hämeen ammattikorkeakoulu, Hyvinvointiosaamisen koulutus- ja tutkimuskeskus, jatkaa verkostomaista yhteistyötä sosiaali- ja terveysalalla maahanmuuttajien parissa tehtävässä työssä.

LÄHTEET

- Aho, M., Arvola, V., Hämäläinen, N. & Siitojärvi, S. 2012. Laatu ja moniammatillinen palveluohjaus -opintojakson raportti. Monikulttuurinen toiminta Vanajaveden opistossa. HAMK, Sosiaalialan koulutusohjelman opiskelijat.
- AHOT -korkeakouluissa. 2012. Turun yliopiston hallinnoima hanke. Nettisivut. Viitattu 6.11.2012.
- Aitola, N. 2012. Kanta-Hämeen keskussairaalan rekrytointiesimies. Haastattelu 27.4.2012.
- Antila-Andersson, H. 2012a. Tilinpäätös pysyy pakkasella. Artikkelit. Hämeen Sanomat 27.3.2012, 5.
- Antila-Andersson, H. 2012b. Sairaanhoidon rahareikä repesi taas ammolleen. Molokin kita nielee kaiken kasvun. Artikkelit. Hämeen Sanomat 29.3.2012, 3, 5.
- Antila-Andersson, H. 2012c. Keskussairaalan talous hirvittää tarkastuslautakuntaa. Artikkelit. Hämeen Sanomat 25.4.2012, 9.
- Antila-Andersson, H. 2012d. Potilaat jonottavat jälleen pois keskussairaalan hoitopaikoilta. Artikkelit. Hämeen Sanomat 22.2.2012, 5.
- Antila-Andersson, H. 2012e. Terveyspalveluihin isoja muutoksia odotettavissa. Hämeenlinna kosii naapureita selvitykseen. Artikkelit. Hämeen Sanomat 15.5.2012, 1, 5.
- Antila-Andersson, H. 2012f. Lintumäki murtaisi muurin. Artikkelit. Hämeen Sanomat 8.5.2012, 3.
- Antila-Andersson, H. 2012g. Sairaalapäätös poikii valituksen. Artikkelit. Hämeen Sanomat 20.9.2012, 5.
- Antila-Andersson, H. 2012h. Valtuustossa on monta maahanmuuttajan ystävää. Artikkelit. Hämeen Sanomat 9.10.2012, 7.
- Arvola, V. 2012. Kotouttamistyön erityishaasteet -opintojakson kirjallinen raportti. Kotouttamistyön erityishaasteet. HAMK / Sosiaalialan koulutusohjelman opiskelija.
- ESR-projektisuunnitelma. 2010. Euroopan sosiaalirahaston osittain rahoittamat projektit. Ohjelma-kausi 2007 -2013. REKRY-AMARE.
- Happonen, R. 2012a. Kaupunki ei lomauta tänä eikä ensi vuonna. Artikkelit. Hämeen Sanomat. 21.4.2012, 5.

Happonen, R. 2012b. Sairaalan laboratorioon uusi johto Fimlabilta. Artikkelit. Hämeen Sanomat 8.2.2012, 8.

Happonen, R. 2012c. Kiistelty laboratoriofuusio toteutuu syyskuun alussa. Fuusiovalitus nurin KHO:ssa. Artikkelit. Hämeen Sanomat 12.5.2012, 3, 5.

Happonen, R. 2012d. Hakukielto haittaa terveystieteiden hammashoitoa. Hakukielto jatkuu. Artikkelit. Hämeen Sanomat 30.3.2012, 3, 7.

Happonen, R. 2012e. Kanta-Häme hakee näkijöitä ja tekijöitä. Artikkelit. Hämeen Sanomat 26.2.2012, 6.

Heikkilä, J., Räisänen, K., Toikka, J. & Venetmäki, A-K. 2012. Toimintatutkimuksellinen projektityö -opintojakson raportti. Maahanmuuttajanuorten innostamista toiminnallisilla menetelmillä Lyseon koululla. HAMK / Sosiaalialan koulutusohjelman opiskelijat.

Hintikka, S., Lindstedt, S & Mustonen, T. 2012. Toimintatutkimuksellinen projektityö -opintojakson raportti. Maailma keittiössä: kommunikaation tutkimusta ruuanlaiton yhteydessä. HAMK / Sosiaalialan koulutusohjelman opiskelijat.

<http://portal.hamk.fi>. Viitattu 1.11.2012.

<http://portal.hamk.fi/portal/page/portal/HAMK/Yleisopalvelut/Hyvinvoimalla/Nipsula/Toiminta-ajatus>. Viitattu 15.10.2012.

<http://www.ely-keskus.fi/fi/ELYkeskukset/HameenELY/Yhteystiedot/Sivut/default.aspx>. Viitattu 19.4.2012.

<http://www.hameenlinna.fi/Maahanmuutto-Immigration/Maahanmuuttajille/Suomen-kielen-koulutus/Ammatillinen-koulutus/>. Viitattu 15.10.2012.

<http://www.hameenlinna.fi/Sosiaalipalvelut/Lahiotyo/>. Viitattu 16.10.2012.

<http://www.hmlsetlementti.net/>. Viitattu 16.10.2012.

<http://www.luotsisaatio.fi/index.html>. Viitattu 15.10.2012.

http://www.minedu.fi/OPM/Tiedotteet/2012/03/AMK_aloituspaikkavahennykset.html?lang=fi. Viitattu 4.4.2012.

http://www.mol.fi/mol/fi/05_tyovoimatoimisto/index.jsp. Viitattu 19.4.2012.

<http://www.oph.fi/tutkintojentunnustaminen>. Viitattu 4.4.2012.

<http://www.suomenopso.fi/>. Viitattu 1.3.2012.

<http://www.te-keskus.fi/Public/?nodeid=11575&area=7641&lang=1>. Viitattu 19.4.2012

<http://www.turkulainen.fi/blogit/turkulaisen-paakirjoitukset/114097-nokian-vaikutus-ulottuu-pitkalle>. Viitattu 5.10.2012.

http://www.valvira.fi/luvat/ammattioikeudet/hakemusohjeet/eu_eta_maiden_ulkopuolella_koulu-tetut/ohje. Viitattu 15.3.2012.

http://www.valvira.fi/ohjaus_ja_valvonta. Viitattu 8.10.2012.

<http://www.vop.fi/>. Viitattu 16.10.2012.

<https://soleops.hamk.fi>.

Huttunen, H-P., Karinen, R., Kivisik, K., Korhonen, I., Laine, H., Mikkonen, M., Prisada, J., Ruohomäki, I. & Sallinen, S. 2012. Alkukartoituksen avuksi – Esimerkkejä kotoutumislain mukaisen alkukartoituksen hyvistä käytännöistä. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. Työ ja yrittäjyys 11/2012.

Huuskonen, M. 2012. Isoäiti usutti sairaanhoitajaksi Suomeen. Artikkel. Helsingin Sanomat 11.10.2012, A 5.

Hämäläinen, J., Savola, H., Simola, M. & Vesala, L. 2012. Terveystyön asiantuntijuus -projektinnot kirjallinen raportti. HAMK / hoitotyön koulutusohjelma.

Hytti, N., Kallio, K., Laine, E., Lehtonen, S. & Yrjänä, H. 2012. Toimintatutkimuksellinen projektityö -opintojakson kirjallinen raportti. ”Me puhumme suomea, kun asumme Suomessa” Maahanmuuttajaperheet Nipsulassa. HAMK / Sosiaalialan koulutusohjelman opiskelijat.

Jantola, J. 2012. SeutuRekry Oy. Hämeenlinnan toimipisteen johtaja. Neuvottelu 11.5.2012.

Jokinen, M. 2011. REKRY-AMARE-hanke Hämeen ammattikorkeakoulun osahankkeen suunnittelija. Väliraportti 1 9.8.2010- 17.12.2010, 14,15.

Jokinen, M. 2012a. REKRY-AMARE-hanke Hämeen ammattikorkeakoulun osahankkeen suunnittelija. Esitys koulutuksen ohjausryhmän puheenjohtajalle 22.2.2012.

- Jokinen, M. 2012b. REKRY-AMARE-hanke Hämeen ammattikorkeakoulun osahankkeen suunnittelija. Koulutuksen ohjausryhmän puheenjohtajalle 19.4.2012 lähetetty sähköpostiviesti.
- Jokinen, M. 2012c. REKRY-AMARE-hanke Hämeen ammattikorkeakoulun osahankkeen suunnittelija. HAMK koulutuksen ohjausryhmän puheenjohtajalle 15.10.2012 lähetetty sähköpostiviesti.
- Junkkari, M., Ollikainen, M., Pohjanpalo, O. & Suominen, H. 2012. Sairaanhoidopiireistä luovutaan. Artikkelin Helsingin Sanomat 1.6.2012, A 8.
- Jäppinen, I. 2012. Työryhmä: Terveystieteiden tutkimuskeskus. Artikkelin Helsingin Sanomat 15.3.2012, A13.
- Kaarlampi, S. & Sampakoski, E. 2011. Korkeasti koulutettujen maahanmuuttajien kokemuksia työllistymisestä Kanta-Hämeessä. Hämeen ammattikorkeakoulun opinnäytetyö. Sosiaalialan koulutusohjelma. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2011111614612>
- Kankaansydän, A. 2012a. Riihimäen sairaalan alasajo on lähempänä kuin koskaan. Artikkelin Hämeen Sanomat. 24.9.2012, 3.
- Kankaansydän, A. 2012b. Hoitajapako jatkuu Ryksissä. Artikkelin Hämeen Sanomat. 25.9.2012, 3.
- Kankaansydän, A. 2012c. Ryksin leikkausten poistaminen sai Riihimäen takajaloilleen. Artikkelin Hämeen Sanomat. 12.9.2012, 7.
- Kankaansydän, A. 2012d. Suomea ei opita muutamassa kuukaudessa. Artikkelin Hämeen Sanomat. 23.4.2012, 5.
- Karhia, M. 2012. Diakonia ammattikorkeakoulu. Lehtori. Neuvottelu 24.1.2012.
- Kariuki, P. 2011. Uusi kotoutumislaki ja Osallisena Suomessa -hanke. Ylitarkastaja. Sisäasiainministeriö. Esitys 14.9.2011.
- Kasurinen, R. 2012. Koulutustarkastaja. Hämeenlinnan seudun oppisopimustoimisto. Puhelinneuvottelu 3.2.2012.
- Kiikka, E. & Takkinen, E. 2012. Monikulttuurinen työyhteisö: Sairaanhoidajaopiskelijoiden käsityksiä työtoveruudesta maahanmuuttajataustaisten hoitoalan ammattilaisten kanssa. Hämeen ammattikorkeakoulun opinnäytetyö. Hoitotyön koulutusohjelma. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2012121018818>

- Kinnari-Kuparinen, S. 2012. Vanhusten kotihoidossa on ammottava aukko. Artikkel. Hämeen Sanomat 14.3.2012, 8.
- Kinnunen, T., Onnila, T. & Salminen, L. 2012. Hämeen ELY-keskuksen henkilöstöä. Hämeen ammattikorkeakoulun Hyvinvointiosaamisen koulutus- ja tutkimuskeskuksen ja Hämeen ELY-keskuksen yhteistyökokouksen muistio 20.1.2012.
- Kippo, J. 2012. Eurokriisi tuo hoitajia Espanjasta. Artikkel. Helsingin Sanomat 5.3.2012, A6.
- Komsi, D. 2012. Työvoimaneuvoja, maahanmuuttajapalvelut. Hämeenlinnan seudun työ- ja elinkeinotoimisto. Sähköpostiviestit 22 – 23.2.2012.
- Kuivala, M. 2012. Hoitajat lähtivät muihin hommiin. Artikkel. Helsingin Sanomat 22.10.2012, A4.
- Kuntatyönantajat. 2012. Terveysthuoltoalan työntekijöiden eettinen rekrytointi. Yleiskirje 3/2012.
- Lapintie, P. 2012. 2300 hoitajaa hakee Espanjasta Suomeen. Artikkel. Helsingin Sanomat 21.2.2012, A7.
- Lehikoinen, A. 2012. Ammattikorkeakoulutuksessa tulevaisuus. Educa-messut, Helsinki 28.1.2012. Opetus- ja kulttuuriministeriö.
- Lindström, R. & Nikander, K-M. 2012. Spurtti –hankkeen projektipäällikkö ja projektisuunnittelija. Neuvottelu 20.4.2012.
- Liimatainen, K. 2011. Palvelukoordinaattori. Kokemuksia Hämeen ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalan vaihto-opiskelijoista. Kyselytutkimus. Teoksessa: Jokinen, M. 2012. REKRY-AMARE –hanke Hämeen ammattikorkeakoulun osahankkeen suunnittelija. HAMKin osahankkeen väliraportti 2, 35-46.
- Liiten, M. 2012a. Korkeakoulujen sähköinen yhteishaku siirtyy vuoteen 2014. Artikkel. Helsingin Sanomat 20.1.2012, A5.
- Liiten, M. 2012b. AMK:issa käynnissä monet yt-neuvottelut. Artikkel. Helsingin Sanomat. 7.5.2012, A4.
- Lähdekorpi, S. 2012. Kaupunki työllistää kymmeniä maahanmuuttajia. Artikkel. Hämeen Sanomat 18.2.2012, 6.
- Mahlamäki-Kultanen, S. 2012. Koulutuksen ohjausryhmän puheenjohtaja, opetusjohtaja, vararehtori, ammatillisen opettajakorkeakoulun johtaja. Hämeen ammattikorkeakoulu. Sähköpostiviesti 18.4.2012.

- Manninen, A-M., Melanen, K., Oksanen, E., Rajapuro, J., Rulja, P. & Röntynen, N. 2012. Terveystyön asiantuntijuus -projektioinnot kirjallinen raportti. HAMK / hoitotyön koulutusohjelma.
- Manninen, A-M., Melanen, K., Oksanen, E., Pitkänen, M., Rajapuro, J., Rulja, P. & Röntynen, N. 2012. Terveystyön edistäminen ja ohjaaminen -projektioinnot kirjallinen raportti. HAMK / hoitotyön koulutusohjelma.
- Myllärinen, A-R. 2012. Koulutusvastaava. Hämeen ammattikorkeakoulu, sosiaalialan koulutusohjelma. Haastattelu 11.5.2012.
- Mäntyneva, R. 2012. Hoitajan käynnit vaihtuivat taksireissuiksi. Artikkelit Hämeen Sanomat 24.9.2012, 7.
- Nikkilä, M. 2012. Kotoutumisen erityishaasteet –opintojakson raportti. Kotoutumisen erityishaasteet. HAMK / Sosiaalialan koulutusohjelman opiskelija.
- Nisumaa, J. & Palomäki, L. 2012. Pääaineprojekti. Opintojakson raportti Tullaan tutuksi. HAMK / Ohjaustoiminnan koulutusohjelma.
- Ojala, P. 2012. Hammaslääkäriliitto asetti Hämeenlinnan virat hakukieltoon. Artikkelit Hämeen Sanomat 8.2.2012, 5.
- Ojanen, T. 2011. Oikeudellinen lausunto maahanmuuttajataustaisten henkilöiden positiivisesta erityiskohtelusta. Moniste.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2012. Erityisavustus korkeakoulutettujen oppisopimustyyppiseen täydennyskoulutukseen. Dnro 25/522/2012. 16.4.2012.
- Pippingsköld, J. 2012a. Valviran viivytystä äkillinen lääkäripula. Artikkelit Hämeen Sanomat 31.3.2012, 5.
- Pippingsköld, J. 2012b. Keikkalääkärit poistuvat keskussairaalan ensiavusta. Artikkelit Hämeen Sanomat 10.5.2012, 3, 5.
- Rantamaa, P. 2012. Koulutusvastaava. Hämeen ammattikorkeakoulu, ohjaustoiminnan koulutusohjelma. Haastattelu 25.5.2012.
- Repo, P. 2012. Hoitajat määräävät pian lääkkeitä. Artikkelit Helsingin Sanomat 13.2.2012, A6.
- Ropponen, P. 2012a. Ammattikorkeakoulujen uudistuksessa otettiin aikalisä. Artikkelit Hämeen Sanomat 19.1.2012, 7.

Ropponen, P. 2012b. Myyjille, hoitajille ja opettajille riittää töitä 2020 –luvulla. Artikkel. Hämeen Sanomat 1.11.2012, 6.

Sairaanhoitajaksi Suomeen 2011. Valvira Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto. Ohje 2/2011.

Sievänen, A. 2012a. EURES-neuvoja. Päijät-Hämeen työ- ja elinkeinotoimisto. Sähköpostiviesti 12.3.2012.

Sievänen, A. 2012b. EURES-neuvoja. Päijät-Hämeen työ- ja elinkeinotoimisto. Neuvottelun 27.3.2012 muistio.

Siitjärvi, S. 2012. Kotouttamistyön erityishaasteet -opintojakson kirjallinen raportti. Kotouttamistyön erityishaasteet. HAMK / Sosiaalialan koulutusohjelman opiskelija.

Spurtti-hanke 2012. Hankkeen esittelymateriaali. Luettu 2.5.2012.

Suomen tietotoimisto. 2012. STT:n julkaisema ilmoitus. Hämeen Sanomat 24.3.2012, 10.

TE -toimisto 2012a. Haku ja Paikkavahti –ohjelma. Luettu 27.3.2012.

TE -toimisto. 2012b. Haku ja Paikkavahti –ohjelma. Luettu 5.10.2012.

Toimintaohje. 2012. Aiemmin tai opintojen aikana muualla hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen (AHOT). Hämeen ammattikorkeakoulun toimintaohje. Voimassa 1.8.2012 lähtien.

Virtanen, H. 2012. Lakimies. Seminaariesitys. Terveystieteiden ammattilaisten päteväntäytymisestä. REKRY-AMARE –hanke, Sosiaali- ja terveysalan monikulttuurinen tulevaisuus. 12.6.2012.

Yliskylä, T. 2012. Uusi hammaslääkäri palkataan pian. Artikkel. Hämeen Sanomat 21.4.2012, 6.

Yrjänä, H. 2012. Kotouttamistyön erityishaasteet -opintojakson kirjallinen raportti. Kotouttamistyön erityishaasteet. HAMK / Sosiaalialan koulutusohjelman opiskelija.

LIITE 1

LIITE 1

ESITYS HÄMEEN AMMATTIKORKEAKOULUN KOULUTUKSEN OHJAUSRYHMÄLLE

Hämeen ammattikorkeakoulu
Koulutuksen ohjausryhmä
puheenjohtaja Seija Mahlamäki-Kultanen

22.2.2012

Esitys Hämeen ammattikorkeakoulun koulutuksen ohjausryhmälle:

Esitys Hämeen ammattikorkeakouluun nimettävästä ja koulutettavasta maahanmuuttaja- ja monikulttuurisuusasioihin perehtyneestä vastuupettajasta, joka toimii kiinteässä yhteistyössä AMARE –keskuksen, HAMKin toiminta-alueen rekrytoijatahojen sekä alueen muiden oppilaitosten kanssa.

Taustaa:

Hämeen ammattikorkeakoulu, Hyvinvointiosaamisen koulutus- ja tutkimuskeskus on osatoteuttajana REKRY-AMARE –hankkeessa (1.6.2010-31.3.2013). HAMKin osahankkeen (1.6.2010-31.12.2012) suunnittelijana ja projektipäällikkönä toimii yliopettaja Marketta Jokinen.

REKRY-AMARE -hanketta hallinoi Helsingin yliopisto, Koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenia, Lahden yksikkö. Hankkeen muina osatoteuttajina ovat Helsingin yliopisto, Koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenia, Kouvola ja Koulutuskeskus Sinoa, Kouvolan työ- ja elinkeinotoimisto, Heinolan työ- ja elinkeinotoimisto, Päijät-Hämeen työ- ja elinkeinotoimisto. Kansainvälisinä kumppaneina ovat Adam Mickiewicz University, Center for Migration Studies (Poznan, Puola), Gesellschaft Für Europa- und Kommunalpolitik GEKO e.V (Berliini, Saksa), GEMS Northern Ireland Limited (Belfast, Iso-Britannia), Dublin Ballymun Job Centre (Dublin, Irlanti) ja MTÜ Jaan Tonissoni Intituut (Tallinna, Viro).

REKRY-AMARE -hankkeen taustalla on AMARE = Akateemisten maahanmuuttajien resurssikeskusten ohjaus- ja neuvontapalvelut. AMARE -keskusten toiminta on alkanut tammikuussa 2009. Keskuksia toimii Helsingin yliopiston Koulutus- ja kehittämiskeskus Palmeniassa Helsingissä, Lahdessa, Kouvolaissa ja Kotkassa. Toimintaa rahoittaa Opetusministeriö.

REKRY-AMARE –hankkeen kohderyhminä ovat EU:n alueelta työn vuoksi Päijät-Hämeeseen, Kanta-Hämeeseen ja Kymenlaaksoon muuttavat sosiaali- ja terveydenhuollon sekä muut akateemiset maahanmuuttajat. Hanke korostaa kielitaidon hankkimisen mahdollisuuksia sekä työelämälähtöisten, joustavien pätevyitysmallien luomista suomalaisen työelämään ja humanitaarisen näkökulman huomioimista. Hankkeen kautta pyritään löytämään ratkaisuja tulevan työvoiman ja täällä jo asuvien maahanmuuttajien osaamisen parempaan tunnistamiseen ja tunnustamiseen sekä hyödyntämiseen työelämässä.

Vipuvoimaa
EU:lta
2007-2013

REKRY-AMARE -hankkeen ohjausryhmässä ovat HAMK:n osahankkeen edustajina Hämeenlinnan kaupungin henkilöstöjohtaja Raija Hätinen, Kehittämiskeskus Oy Hämeen yritysasiain johtaja Marjo Nieminen ja perheryhmäkoti Mansikkapuisto Oy:n johtaja Eveliina Selänpää. HAMKista ohjausryhmässä ovat tutkimusjohtaja Merja Saarela ja hankkeen suunnittelija, osahankkeen projektipäällikkö Marketta Jokinen.

Marketta Jokinen on tehnyt osahankkeesta tähän mennessä kaksi julkaisua, jotka ovat luettavissa alla olevista linkeistä.

Väliraportti 1:

<http://portal.hamk.fi/portal/page/portal/9AAA67B4831EA107E040A8C0CA41789F>

Väliraportti 2:

<http://portal.hamk.fi/portal/page/portal/B6F5AF5D5C2EE848E040A8C0CA415064>

Marketta Jokinen on käynyt REKRY-AMARE -hankkeen aikana keskusteluja HAMK:ssa esimerkiksi opiskelupalvelupäällikkö Leena Luoman kanssa. Viime keväänä ko. työryhmässä keskusteltiin oikeustieteen tohtori Tuomas Ojasen lausunnosta maahanmuuttajien positiivisesta erityiskohtelusta. Opettajakorkeakoululla toteutettiin ammattikorkeakouluopintoihin valmentava koulutus (amk-valma) ja haastattelin koulutukseen osallistuneita maahanmuuttajia. Haastattelujen yhteenveto on luettavissa edellä mainitussa väliraportissa. Opettajakorkeakoulun yliopettaja Riitta Metsänen oli amk-valma -koulutuksen vastuuopettaja ja olen keskustellut hänen kanssaan myös tästä HAMK:n koulutuksen ohjausryhmälle osoittamastani esityksestä.

Esityksen perusteluina muun muassa:

1. Ammattibarometri

Viime vuonna julkaistun ammattibarometrin mukaan Hämeessä on erityisen paljon puutetta osaavasta työvoimasta sosiaali- ja terveysalan ammateissa. Lisäksi myös muissa korkeakoulututkintoa vaativissa ammateissa on puutetta pätevistä työntekijöistä.

2. Hämeenlinnan kaupunki

Marketta Jokinen on hankkeen aikana tehnyt aktiivista yhteistyötä alueen rekrytoijatahojen sekä Hämeenlinnan TE -toimiston kanssa. Hämeenlinnan kaupungin henkilöstöjohtaja Raija Hätisen kanssa on neuvoteltu muun muassa miten maahanmuuttaja voidaan kouluttaa sosiaali- ja terveysalan ammattilaiseksi, miten pätevyitysmiskoulutus voidaan järjestää, onko mahdollisuutta vaikuttaa ammattikorkeakoulun pääsykoejärjestelmään sekä mahdollisuudesta maahanmuuttajien positiiviseen erityiskohteluun.

3. Tilasto korkeasti koulutetuista

Hämeenlinnan TE -toimiston työvoimaneuvoja on luvannut toimittaa minulle tiedot Hämeenlinnan alueella olevista korkeasti koulutetuista maahanmuuttajista. Näitä tietoja ei ole vielä käytettävissä.

4. AHOT

Millaisia esityksiä saadaan AHOT korkeakoulussa –hankkeessa ja miten esitykset vaikuttavat ulkomaalaistaustaisten korkeakouluopiskelijoiden AHOT –käytänteisiin.

5. Maahanmuuttajien henkilökohtaisia yhteydenottoja

Keskustelua mahdollisuuksista päivittää alkuperämaan tutkinto suomalaisiksi tutkinnoiksi.

Maahanmuuttajilla on ollut usein esittää ylemmän korkeakoulututkinnon.

Keskustelua ja huolta sitä, että ammattikorkeakoulun pääsykoe on maahanmuuttajalle vaikea.

Kielikoulutusta tulisi saada erityisesti korkeakouluopintoihin ja ammattiin liittyen.

Hämeenlinnassa 22.2.2012

Marketta Jokinen
Yliopettaja, REKRY-AMARE -hanke HAMKin
osahankkeen suunnittelija
puh. 03 646 7435, 040 524 0782
marketta.jokinen@hamk.fi